Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 17 (1563) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 27 КРАСАВІКА 1986 г. ЦАНА 10 зл.

Вiншуем са Святам Працы 1 мая

„ФАСТЫ"

Хто ехаў дарогай з Элка ў Беласток, той праязджаў каля прыгожай гістарычнай царквы ў невялікай вёсцы Фасты, у якой жывуць пераважна беларусы. Вёска ў 2 км ад Беластока. Ад гэтай вёскі назву ўзяло тэкстыльнае прадпрыемства, якое знаюць не толькі ў Польшчы, але і ў свеце. У свеце таму, што адгэтуль тканіны ідуць у Югаславію, СССР, Нарвегію, Францыю, Бельгію, Швецыю і многія іншыя краіны.

Беластоцкае тэкстыльнае прадпрыемства „Фасты" існуе ад 1953 года. У гісторыі Беластока гэта была найбольшая будоўля 6-гадовага плана. Беластаччане бачылі ў гэтым плане паскарэнне выхаду нашага рэгіёна з гаспадарчай адсталасці. Праект пабудовы фастаўскага камбіната нарадзіўся на дошках Маскоўскага бюро праектаў. З СССР мы атрымалі тэхнічную дапамогу. Машыны на прадзільны аддзел закупілі з Каломенскіх заводаў тэкстыльных машын „Глаўлегмаш" у Пензе. Маладыя людзі рваліся да работы. Цяжка сёння паверыць, што ўжо ў 1955 годзе працаваў прадзільны аддзел. Некаторыя рабочыя з лёгкай прамысловасцю спаткаліся першы раз у жыцці. Пачынаючых працу трэба было навучыць прафесіі. З розных мясцін Беласточчыны, пераважна з перанаселеных вёсак, прыходзілі маладыя дзяўчаты, якіх накіроўвалі ў Лодзь і ў Бяляву на вучобу. Да сённяшняга дня тут працуюць людзі родам з Крынак, Гарадка, Мілейчыц, Плёсак, Дзяніскаў, Бандароў і многіх іншых беларускіх вёсак.

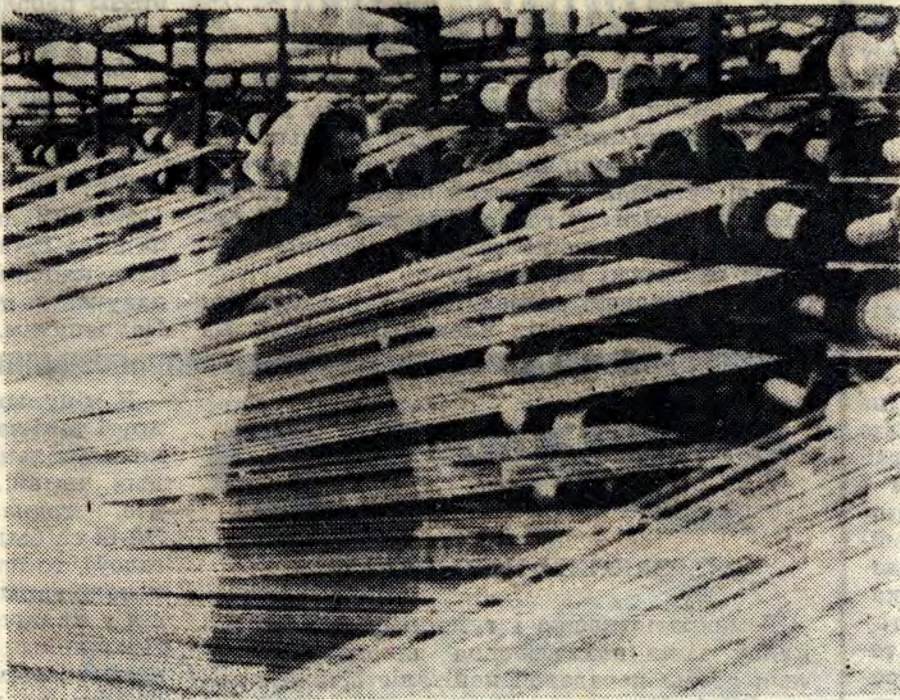
У 1959 годзе былі пабудаваны іншыя аддзелы, такія, як фарбавальня і ткальня каляровых тканін. Тут замантавалі нямецкія і італьянскія ткацкія станкі (кросны). У 1963 годзе вырасла быццам з-пад зямлі велізарная ткальня для белых тканін з польскімі машынамі. У гэтым самым годзе ў „Фастах" будуецца найбольшая і навейшая на той час у цэлай Еўропе выканчальня хімічнай апрацоўкі валакна. Машыны ўстанаўліваюць інжынеры з Федэратыўнай Рэспублікі Германіі. 1967 год — час пабудовы галандскай фільмовай друкарні для друку сукенкавых тканін, першай у Польшчы.

У тыя гады „Фасты" — гэта была навінка. Тут паўстаюць асветныя фільмы, не выходзяць адгэтуль журналісты. У „Фастах" працуе цяпер амаль 5 тысяч людзей. Работа праходзіць на тры змены. Не кожны паверыць, што дзённая прадукцыя гэта 200 тысяч метраў гатовай тканіны. Гэтага матэрыялу хапіла б, каб выслаць дарогу з Беластока ў Варшаву. Тут паўстаюць рознага роду тэкстыльныя вырабы: плашчовая тканіна, падкладкі, паркалі, друкаваныя матэрыялы на сукенкі, тэхнічныя тканіны і шмат іншых. Кожны асартымент мае сваё прызначэнне. Варта сказаць, што сярод такіх назваў, як Цэзар, Джына, Данута, Ізольда, Амелька, Галька, ёсць высокай якасці тканіны, якім далі беларускія назвы: Лёня, Мікалай, Іван. На камбінаце „Фасты" працуе многа беларусаў. Многія з іх займаюць высокія і адказныя пасады. Напрыклад, галоўным бухгалтарам з 1957 года працуе мгр Рыгор Баніфацюк, ён родам з вёскі Войшкі. Кіраўніком бюро выканчальні з'яўляецца мгр Зіна Кердалевіч родам з Плёскаў. У прадукцыі працуюць беларусы: Юрый Бароўскі, Уладзімір Богус, Канстанцін Харкевіч, Аляксандр Мусько, Канстанцін Мацкевіч, Уладзімір Макарэвіч і многа іншых, усіх немагчыма пералічыць. Нашыя людзі вельмі актыўныя ў грамадскай дзейнасці. Пераважна ўсе належаць да прафесіянальных саюзаў, некаторыя дзейнічаюць у партыі, яны заўсёды прыкладныя ў рабоце.

Тэкстыльнае прадпрыемства „Фасты" ўвесь час разбудоўваецца, мадэрнізуецца, развіваецца. 60 прац. калектыву — гэта жанчыны. Праца жанчын нялёгкая. Адна ткачыха патрапіць абслужыць нават адзінаццаць ткацкіх станкоў.

У 1978 годзе „Фасты" ўзнагароджаны Ордэнам Штандара Працы I класа.

Л. Леанюк
Фота з архіва

ПАД ГРУКАТ ТРАКТАРАЎ

Над палямі нясецца ўжо грукат сельскагаспадарчай тэхнікі. За час свайго існавання спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў сталі магутнай сялянскай паслугова-гаспадарчай арганізацыяй. На тэрыторыі Беластоцкага ваяводства аб'ядноўвае яна зараз амаль 60 тысяч членаў, якія сваю грамадзянскую актыўнасць праяўляюць у 1224 сельскагаспадарчых гуртках.

Да гэтай арганізацыі аxвотна таксама горнуцца і жанчыны, утвараючы свае гурткі вясковых гаспадынь. Лік іх дасягае амаль палавіны агульнай колькасці яе членаў. Сярод жанчын надалей вялікім поспехам карыстаюцца такія грамадска-гаспадарчыя мерапрыемствы, як рознага роду курсы, у тым ліку і вясковыя зімовыя школы здароўя або грамадска-палітычнага выхавання, нарыхтоўкі ежы і запасаў харчавых прадуктаў, асабліва мясных; конкурсы пад лозунгам: „Больш малака высокай якасці!" і „Больш агародніны, фруктаў і кветак!" Жанчыны, аб'яднаныя ў гуртках вясковых гаспадынь, наладзілі ў вёсках 280 пазычальняў (пракатных пунктаў) пасуды, а летам, у час гарачых палявых работ, паклапаціліся яны, каб аж 4 тысячы дзяцей дашкольнага ўзросту знайшло ў мінулым сезоне належную апеку, каб іх мамы спакойна, пад грукат трактараў, маглі памагаць бацькам і мужам.

Маёмасць 39 спулдзельняў сельскагаспадарчых гурткоў, якія зараз дзейнічаюць на Беласточчыне, ацэньваюцца на 6 мільярдаў злотых (па цэнах з 1985 года). Трэці год ужо пад рад вядуць яны сваю дзейнасць на поўным фінансавым разліку і асноўны ўплыў на кірунак гэтай дзейнасці маюць грамадскія прадстаўнічыя органы, у першую чаргу — агульны сход членаў і грамадская рада спулдзельні, якая вызначае напрамкі развіцця сваёй спулдзельчай арганізацыі, яе фінансавую гаспадарку, фармаванне цэнаў на сельскагаспадарчыя ды іншыя паслугі, каб праўленне спулдзельні сваю негаспадарнасць не прыкрывала празмерным павышэннем цэнаў. Яна таксама дае

(Працяг на стар. 3)

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

АДБОЙ

Падобна як Даніла, доўга не пратрываў у верасні Апостальскай сталіцы і ў саюзе з каталіцкімі дзяржавамі: Ордэнам крыжакоў, Мазоўшам і Малапольшчай другі памазанік у каралі — вялікі князь літоўскі Міндоўг. Мабыць, ён і на самай справе прыняў хрышчэнне па каталіцкаму абраду па дыпламатычных меркаваннях і неглыбока пераняўся ім, а гэта выклікала зласлівую плётку, якую не прамінуў перадаць непрыхільна настроены да Міндоўга галіцка-валынскі летапісец: „Хрышчэнне яго было фальшывае... Ён складаў ахвяры сваім багам, спальваў целы нябожчыкаў і адкрыта спраўляў свае паганскія абрады", — чытаем у Галіцка-Валынскім летапісе. Несумненна, што гэты запіс моцна перабольшвае „паганства" Міндоўга, але нейкая крышынка праўды ў ім ёсць.

Міндоўг быў дасканалым палітыкам. Ён увачавідкі пераканаўся ў мізэрнай вартасці буда-

(Працяг на стар. 3)

АБ АФГАНІСТАНЕ ВЕДАЕМ МАЛА

У гэтыя дні Дэмакратычная Рэспубліка Афганістан адзначае сваё свята. Паводле афганскага календара 7 саура 1357 года (што абазначае 27 красавіка 1978 года) народ Афганістана, у якім пражывае каля 17 мільёнаў чалавек, супольна з салдатамі і афіцэрамі, пад. кіраўніцтвам народна дэмакратычнай партыі Афганістана паднялў паўстанне і адным ударам звергнуў манархісцкі лад. Рухаючымі сіламі рэвалюцыі былі: рабочыя, сяляне, рамеснікі, інтэлігенцыя, салдаты і афіцэры, духавенства — усе больш як дваццаць існуючых там нацыянальнасцей (афганцы, таджыкі, узбекі, туркмены, хазары і інш.) — за выключэннем феадалаў і буйнай буржуазіі, а таксама найвышэйшага ісламскага духавенства.

Рэвалюцыйная ўлада ліквідавала феадальны лад. Пачалі будавацца новыя фабрыкі, вырас новы рабочы клас, стварыліся прафесіянальныя саюзы. Патрэбныя былі новыя тэхнічныя кадры. Шмат моладзі было паслана вучыцца ў СССР і сацыялістычныя краіны. Толькі ў нашай краіне чатырыста асоб з Афганістана закончыла вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Новая ўлада вызваліла 11 мільёнаў сялян ад залоўжанасці феадалам за зямлю, найлепшыя землі, якія належалі раней феадалам, былі падзелены паміж 355 тысячамі сялян.

Была аб'яўлена роўнасць усіх нацыянальнасцей, на нацыянальных мовах сталі выходзіць газеты і часопісы, стала шанавацца іх мова, культура, традыцыі.

Ва ўсіх 29 правінцыях краіны ўстаноўлена народная ўлада, створаны мясцовыя рады. Вядзецца велізарная праца па ліквідацыі непісьменнасці. Да Красавіцкай рэвалюцыі толькі 12 працэнтаў насельніцтва ўмела чытаць і пісаць. Цяпер адкрыта там шмат школ і розных курсаў па элементарных ведах.

Жанчыны зраўнаны ў правах з мужчынамі. Бяруць яны цяпер удзел у грамадскім і палітычным жыцці. Ліквідаваны абавязак даваць выкуп за дзяўчыну падчас жаніцьбы.

Галоўнай рэлігіяй Афганістана з'яўляецца іслам. Ёсць там 24 тысячы мячэцяў і 250 тысяч духоўных. Мячэці, як правіла, былі занядбаныя, брудныя. Цяпер у Афганістане створана міністэрства да спраў рэлігіі, якое займаецца рэлігійнымі праблемамі, у тым ліку і рамонтам мячэцяў.

Рэвалюцыйная ўлада зрабіла на працягу 8 год столькі, колькі не было зроблена за 50 год перад Красавіцкай рэвалюцыяй. Гэтыя дасягненні былі б яшчэ большыя, калі б не былі дапушчаны памылкі ў працэсе рэвалюцыйных пераўтварэнняў (асабліва ў пачатковым этапе). І гэтыя памылкі выкарыстала контррэвалюцыя, якой стаў дапамагаць заграніцны капітал. На тэрыторыі Пакістана, Ірана і інш. створана каля 150 базаў, на якіх падрыхтоўваюцца контррэвалюцыянеры. Іх засылаюць у Афганістан, каб забіваць людзей і знішчаць маёмасць.

Контррэвалюцыя стала пагражаць існаванню дзяржавы і рэвалюцыйных пераўтварэнняў. У гэтых умовах Савецкі Саюз не мог не адгукнуцца на просьбу рэвалюцыйных улад Афганістана і не працягнуць руку дапамогі для абароны суверэннай дзяржавы згодна з Дагаворам аб дружбе, добрасуседстве і супрацоўніцтве СССР і Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістана, падпісаным у снежні 1978 года, і накіраваў туды абмежаваны кантыгент войска.

Міхась Хмялеўскі

Вестi з Беларусі

ЗНАЁМСТВЫ З РЭСПУБЛІКАЙ

З вопытам работы прафсаюзных арганізацый рэспублікі пазнаёміліся член Выканкома Усеэфіопскага прафсаюза, загадчык яго ідэалагічнага аддзела Брхану Мола і старшыня кантрольнага камітэта УЭП Тамру Мана. Яны прыбылі ў СССР па запрашэнню ВЦСПС.

Госці былі прыняты ў Белсаўпрофе. На Мінскім маторным заводзе, у трыкатажным аб'яднанні „Прагрэс" яны цікавіліся формамі і метадамі работы прафсаюзных камітэтаў па паляпшэнню ўмоў і аховы працы, арганізацыі адпачынку і вольнага часу працоўных.

Прафсаюзныя дзеячы з Эфіопіі наведалі маладзёжны цэнтр „Час" у Доме культуры Мінскага трактарнага завода.

АПЕРЫРУЕ... ХОЛАД

Без скальпеля і крыві, усяго за некалькі мінут — так праходзяць цяпер аперацыі на тварах і дыхальных шляхах у клініцы хвароб вуха, горла і носа Мінскага медыцынскага інстытута.

Гэта ўдаецца рабіць, замяніўшы традыцыйны хірургічны інструмент... холадам.

Пры кіпенні вадкага азоту ртутны слупок апускаецца да мінус 196 градусаў па Цэльсію. З дапамогай спецыяльных апаратаў і інструментаў ён падаецца на пашкоджаны ўчастак вуха, горла ці носа. Адбываецца крысталізацыя холадам паталагічнай тканкі, пасля чаго яна гіне і выдаляецца арганізмам. Восьт, уласна кажучы, і ўся працэдура лячэння холадам, якая атрымала назву крыахірургія, ці крыагеннае лячэнне. Мароз замяняе анестэзію, ён жа і трамбіруе дробныя сасуды, таму такія аперацыі праходзяць практычна без сур'ёзных траўм і кровацячэнняў.

У адрозненне ад традыцыйнай хірургіі, лячэнне звышнізкімі тэмпературамі практычна не мае процілаказанняў, і, што вельмі важна, яно часам адзіны сродак, здольны вылечыць хворых, якія пакутуюць на лекавыя алергіі.

ВЯРНУЛАСЯ СКУЛЬПТУРА Ў ГОМЕЛЬ

У Гомельскім краязнаўчым музеі захоўваецца скульптура „Вястунка міру". Цікавая яе гісторыя.

У гонар дыпламатаў Румянцавых — дзеда, бацькі і сына, якія заключылі ў розныя часы важныя для Расіі мірныя дагаворы, у пачатку XIX стагоддзя была створана скульптура багіні Ірэны, якая ў старажытных грэкаў лічылася вястункай міру. Скульптура была ўстаноўлена ў Гомелі, на месцы пахавання малодшага з роду Румянцавых — Мікалая Пятровіча.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны скульптуру апошнім эшалонам адправілі ў тыл. Пасля вайны супрацоўнікі музея доўга шукалі твор мастацтва, але безвынікова. Нарэшце, некалькі год назад варонежскі мастацтвазнаўца Б. Окунеў адшукаў „Вястунку міру" ў фондах мясцовага музея.

СПОРТ

■ Фінішавала VI зімовая Спартакіяда народаў СССР. Беларускія спартсмены поўнымі саставамі былі прадстаўлены ў лыжных гонках, канькабежным спорце, біятлоне, хакеі з шайбай, двухбор'і. Большасць выхаванцаў беларускіх трэнераў настойліва і самааддана змагаліся на лёдзе і лыжні з мацнейшымі спартсменамі краіны, паказалі лепшыя свае дасягненні. Безумоўным героем тут трэба лічыць Ігара Жалязоўскага (канькі). На яго рахунку два залатыя і адзін сярэбраны медалі: адпаведна ў бегу на 1000, 1500 і 500 метраў. Беларускія лыжнікі занялі пятае месца. Найбольш жа ўражлівай была выдатная перамога беларускіх хакеістаў-юніёраў. Занялі яны першае месца.

■ У спартыўны летапіс Беларусі ўпісана яшчэ адна знамянальная старонка. Упершыню ў гісторыі валейбола спартсменкі мінскага „Камунальніка" заваявалі бронзавыя медалі ў чэмпіянаце Савецкага Саюза. Такога драматычнага напружання ва ўсесаюзным першынстве не памятаюць нават ветэраны валейбола і балельшчыкі са шматгадовым стажам. Не тое, што да самага апошняга тура, а нават да апошняй партыі не былі вядомы ўладальнікі двух камплектаў узнагарод — сярэбраных і бронзавых.

ХРОНІКА

8.03.86. Члены хору „Васілёчкі" ў Бельску Падляшскім і хору БГКТ у Гайнаўцы арганізавалі вечарыны з нагоды Дня жанчын.

8.03. У Агародніках каля Сямяціч арганізавалі супольна з гуртком вясковых гаспадынь вечарыну ў гонар Дня жанчын. З беларускімі народнымі песнямі выступіў мясцовы аматарскі калектыў.

15.03. Гарадскі аддзел БГКТ у Гайнаўцы арганізаваў для сваіх членаў „запусты". Да танца іграў калектыў з Дубін. Даход з імпрэзы перададзены ў фонд пабудовы Беларускага музея.

15.03. Галоўнае праўленне БГКТ арганізавала ў клубе „Будаўнікоў" „запусты" для членаў Таварыства з Беластока. У мастацкай частцы выступаў хор беластоцкага гарадскога аддзела БГКТ.

20.03. Падпісана пагадненне аб патранаце Філіяла Варшаўскага універсітэта над Агульнаадукацыйным ліцэем з беларускай мовай навучання імя Б. Тарашкевіча ў Бельску Падляшскім.

В. Луба

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

ЗАКОНЫ НАВЫВАРАТ

Дэмакратычнасцю і гуманнасцю сваіх законаў часта пахваляюцца высокапастаўленыя асобы перадавой капіталістычнай краіны ЗША. У пачатку мінулага года прэзідэнт Рональд Рэйган урачыста напомніў, што 1 мая ў краіне адзначаецца „дзень законнасці" і што там працягваюць ахоўваць прынцыпы свабоды і поўнай справядлівасці для ўсіх праз сістэмы законнасці і правапарадку. А неўзабаве дырэктар ФБР Уэбстэр вымушан быў прызнаць той факт, што ў сценах федэральнага бюро расследаванняў падвяргаюць допыту амерыканцы-суайчыннікі толькі за тое, што яны рызыкнулі пабываць у Нікарагуа. Вярхоўны суд ЗША нават прыняў афіцыйнае рашэнне, згодна з якім паліцыя можа затрымліваць каго хоча, на які захоча час і дапытваць, не прад'яўляючы ніякага канкрэтнага абвінавачання. Гэта, як сцвярджаецца чыноўнікамі суда і паліцыі, робіцца ў інтарэсах амерыканцаў, у інтарэсах захавання іх правоў, хаця, як гаворыцца, няўзброеным вокам відаць, што на справе атрымліваецца наадварот.

У мінулым годзе ў ЗША быў падпісаны другі такі закон навыварат. Паколькі ў краіне няўхільна расце колькасць вельмі маладых, чытай, зусім юных маці (у мінулым годзе, згодна з паведамленнем тэлекампаніі Эй-бі-сі, было іх каля 500 тысяч маладзей 18 гадоў), то патрабавалася неяк спыніць гэты непажаданы працэс. І вось у штаце Вісконсін у канцы года з'явіўся закон, па якім матэрыяльныя расходы па прыёму родаў, утрыманню і выхаванню нованароджаных ускладаюцца не на самых маладых бацькоў-юнакоў, а на іх бацькоў, інакш кажучы, на дзядоў і бабак. Маўляў, каб яны больш пільна сачылі за паводзінамі сваіх непаўналетніх дзяцей і не дапускалі іх да заўчаснага жаніхоўства. А атрымалася якраз наадварот: моладзь, вызваленая законам ад усялякай адказнасці за свае ўчынкі і лёс будучых сваіх дзяцей, як усё роўна ашалела. Паспрабуй за імі ўсачыць.

Не выключана, што з цягам часу гэты закон будзе адменены, як не апраўдаўшы ўскладзеных на яго разлікаў. У капіталістычных краінах законы наогул параўнальна лёгка нараджаюцца на свет і не менш лёгка перастаюць існаваць — адмяняюцца ці проста не выконваюцца. Гэта робіцца ў імкненні пазбавіцца ад тых ці іншых хранічных сацыяльных хвароб проста з дапамогаю заканадаўчых актаў, замест неабходных карэнных сацыяльных пераўтварэнняў.

А. Ж.

ПАД ГРУКАТ ТРАКТАРАЎ

(Працяг са стар. 1)

становучую або адмоўную рэкамендацыю для кандыдатаў на кіраўнічыя пасады ва ўпраўленнях спулдзельні.

А трэба ведаць, што ў эскаэрах зараз знаходзіць сабе працу і заробак немалая армія рабочых. Гэта 3500 чалавек. Каб сабраць іх разам, дык склалі б яны рабочы калектыў буйнага завода. Толькі гэты завод для большасці гэтых людзей найчасцей з'яўляецца не цёпленькім бюро, ці прадукцыйным цэхам пад дахам. Іх фабрыка — у полі, пад адкрытым небам, а яно заўжды для іх непрыхільнае. Бо калі сонца жарам разліваецца — тады пыл з потам вочы і вусны затыкае, а калі дождж — дык балота клеіцца да рук, ліпне да вопраткі.

Амаль мільярд злотых, калі палічыць разам, складаюць паслугі для сялян, выкананыя сельгаспуртоўскімі машынамі і людзьмі ў 1985 годзе. Гэта ў першую чаргу збіранне збожжа, пасеў вапны і штучнага ўгнаення, хімічная прапалка і ўрэшце ўборка травы ратацыйнымі касілкамі. З ворывам ды іншымі болей простымі сельскагаспадарчымі работамі сяляне ў большасці выпадкаў спраўляюцца ўжо самі. Для гэтага хапае ім уласных трактараў ды іншай вясковай тэхнікі.

Мала-памалу, спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў усё болей пераўтвараюцца ў рамонтна-паслуговыя базы, дзе кожны гаспадар можа не толькі наняць неабходныя яму машыны, але таксама адрамантаваць свой трактар, снопавязалку ці што іншае ды яшчэ і папрасіць выканаць яму тэхнічны агляд, каб не патраціць гарантыі, скажам, на трактар. А ў 28 эскаэраўскіх пунктах можна зараз набыць паліва.

Эскаэры неяк выходзяць на сваё. За час жыцця на ўласны рахунак, без дзяржаўнай дапамогі, значыць, на працяу апошніх трох гадоў, іх агульны прыбытак склаў звыш 300 мільёнаў злотых.

Вядома, былі лепшыя і горшыя, як у кожнай галіне грамадскай актыўнасці. **Найлепшай аказалася спулдзельня ў Вышках, дзе дырэктарам з'яўляецца Ян Пракапюк.** У сацыялістычным спаборніцтве за мінулы год заваявала яна першае месца, даючы сваім членам звыш 10 мільёнаў чыстага прыбытку. **Другое месца заваяваў эскаэр у Орлі.** Яго чысты прыбытак склаў звыш 9 мільёнаў злотых. На трэцім месцы апынуўся СКР у Янове, з прыбыткам у звыш 8,5 мільёнаў злотых.

Прыемна адзначыць, што ўсе гэтыя эскаэры дзейнічаюць ва ўсходняй частцы Беластоцкага ваяводства.

Я прыслухоўваўся да гэтых лікаў, запісваў іх у свой журналісцкі блакнот, і, вядома, цешыўся, што такая важная ў вясковым жыцці сельскагаспадарчая арганізацыя патрапіла сярод шматтысячнага калектыву сваіх рабочых наладзіць сацыялістычнае спаборніцтва за высокія паказчыкі свайё працы, за яе эфектыўнасць, за добрасумленныя адносіны да сялян, якім у гарачым сезоне палявых работ заўжды не церпіцца, каб як мага хутчэй зааранць поле, скасіць збожжа, сенажаць, сабраць і абмалаціць...

Толькі адначасова нейкі нячыцік з цямнейшага закутка майго сэрца шчыпыў вось да мяне яхідна зубы, ды шаптаў, што гэтае спаборніцтва паасобных эскаэраў часта пераўтвараецца ў гонку за цэнамі на свае паслугі.

Баюся, што ў гэты момант амаль усе дырэктары эскаэраў згодным хорам закрычаць мяне, што, маўляў, стаўлю я ім закіды без доказаў, без асноў, што яны неапраўданыя. Я згодны, што ўсялякія абагульненні ў гэтым выпадку вельмі ж рызыкоўныя. Але як паясніць той факт, што вартасць (мераная залатоўкамі) механізацыйных паслуг у 1985 годзе ўзрасла аж на 212 працэнтаў? А вартасць рамонтных паслуг за гэты самы перыяд часу павялічылася таксама на 214 працэнтаў! Толькі цалкам наіўны чалавек можа паверыць у гэты цуд, што раптам усе работнікі эскаэраў пачалі, быццам бы, удвая быць спраўнейшымі. Але пахваліцца ёсць чым. Працэнты гучаць пераканаўча.

Кіраўніцтва Ваяводскага саюза сялян, гурткоў і сельскагаспадарчых арганізацый 3 сакавіка г.г., якраз на прадвесні, наладзіла ў Беластоку цікавую і змястоўную імпрэзу, у час якой былі падведзены вынікі гэтага ж спаборніцтва ў 1985 годзе. 4 асобы (трох трактарыстаў і адзін загадчык склада) узнагароджаны былі залатым знакам „Заслужаны для Беласточчыны" і аж 32 асобы атрымалі такія ж сярэбраныя знакі. Знакам „За заслугі для сельскагаспадарчых гурткоў" адзначана 29 чалавек. Адначасова аж 142 работнікам эскаэраў ва ўрачыстых абставінах былі ўручаны кандыдацкія партыйныя білеты. Імпрэза закончылася канцэртам калектыву „Курпі зялёныя".

У натоўпе прысутных на гэтай урачыстасці знайшоў я прадстаўнікоў арлянскай спулдзельні, каб павіншаваць іх з другім месцам, і паабяцаў, што напішу пра іх дасягненні.

Віктар Рудчык

У Прэзідыуме ГП

У лютым г.г. (25.02) Прэзідыум ацаніў выкананне бюджэту ў 1985 годзе. Праведзены на пасяджэнні аналіз даказаў, што ў агульным выкананне фінансавага плана было правільнае. Аднак у некаторых дзяляннках бюджэт не быў выкарыстаны поўнасцю. З увагі на тое, што бюджэт ГП даволі скупы, то павінен ён выкарыстоўвацца поўнасцю і згодна з планам. З той мэтай Прэзідыум ГП будзе аналізаваць выкананне бюджэту ў кожным квартале.

У далейшым Прэзідыум ГП заслухаў інфармацыю аб падрыхтоўцы да фінальнага агляду конкурсу „Беларуская песня-86", да папулярна-навуковай сесіі і юбілейнага пленума ГП у гонар 30-годдзя таварыства і „Нівы".

На наступным пасяджэнні, якое адбылося 28 сакавіка 1986 г., Прэзідыум ГП ацаніў ход конкурсу „Беларуская песня-86", самага папулярнага мерапрыемства ў нашым асяроддзі. Конкурс у бягучым, юбілейным годзе праводзіўся на даволі высокім мастацкім узроўні. У фінальным аглядзе, які праходзіў у Беластоку 1-2 сакавіка г.г., удзельнічала 206 асоб.

Прэзідыум выказаў сардэчную падзяку ўсім удзельнікам, арганізатарам і суарганізатарам конкурсу, а асабліва рэжысёру фінальнага канцэрта Сяргею Лукашуку, а таксама Валянціне Ласкевіч і Мікалаю Бушко, якія вялі агляд.

Прэзідыум ГП вырашыў арганізаваць у чэрвені г.г. у Беластоку Свята беларускай культуры.

В. Луба

СПРАВЫ НА СХОДЗЕ

Нядаўна адбыўся ў Барысаўцы сход, на які сышлося няшмала народу. Прыехалі на гэты сход кіраўнічыя працаўнікі гайнаўскага ГСу. Барысаўчане дамагаюцца больш прамысловых тавараў, агароджы ля крамы, рамонту санітарыята, што каля гайнаўскага млына, пабудовы сушыльні, асабліва патрэбнай гаспадарам, і каб нарэшце было дзе збыць бутэлькі, якіх у кожным доме збіраецца шмат ад розных прадуктаў (гэта ж марнатраўства — выкідаць іх на сметнікі!).

Справы, здавалася б, не такія ўжо і вялікія, але і на іх няма аніякага адказу з боку Мікалая Тэлянцеюка, старшыні таго ж ГСу.

Сход закончыўся выбарам крамнага камітэта ў Барысаўцы.

Прысутная на сходзе Ніна Грыгарук як намеснік старшыні ГСу зрабіла на ўсіх вельмі добрае ўражанне сваёй энергічнасцю і нават паабяцала, што ўсе барысаўскія гаспадары, якія хочуць купіць мінеральнае ўгнаенне, набудуць яго без перашкод.

Андрэй Ялоза,
Барысаўка.

(Працяг са стар. 1)

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

АДБОЙ

ванай папам Інакенціем IV супрацьтатарскай кааліцыі. І калі Бурундай „звяваў" і вярнуў у падданства Залатой ардзе Галіцка-Валынскую Русь і моцна аслабіў Малапольшчу, а Жамойція, дзвюма пераможнымі бітвамі каля возера Дурбе ў 1260 г. і пад Леневардэ ў 1261 г., дала знішчальны адпор нашэсцю на яе зямлю Ордэна крыжакоў, Міндоўг справядліва палічыў, што яго прыналежнасць да супрацьтатарскай кааліцыі страціла ўсялякі сэнс. Да таго гэтыя паражэнні Ордэна выклікалі ўзброеныя паўстанні скораных крыжакамі прускіх і латышскіх плямёнаў, а правадыр жамойцкіх абаронцаў князь Тройнат запрапанаваў уз'яднанне Жамойціі з Вялікім княствам Літоўскім пры ўмове, што Міндоўг адмовіцца ад саюза з крыжакамі і адступіць ад іхняе веры і падпарадкавання папе рымскаму.

Ці мог вагацца Міндоўг, які ўсё сваё жыццё прысвяціў будове магутнасці Вялікага княства Літоўскага?

Міндоўг умомант увайшоў у супрацькрыжацкі саюз, які склалі Аляксандр Неўскі — князь Уладзімірска-Суздальскай Русі, Таўцівіл — князь Полацкай зямлі, яго сын Канстанцін — князь Віцебскай зямлі, Тройнат — князь Жамойціі. Хоць у 1262 г. іхні супольны ўдар па Ордэну лівонскіх (інфлянцкіх) крыжакоў з-за няўзгодненасці атрымаўся даволі слабенькім, затое ўжо сам саюз гарантаваў Вялікаму княству Літоўскаму спакой ад усходу і поўначы. І гэтыя прыхільныя варункі Міндоўг не змарнаваў і пачаў не столькі разлічвацца з заходнімі суседзямі за іхнія ранейшыя напады на беларускія і яцвяжскія землі, колькі імкнуўся вызваліць захопленыя ўскраіны і замацаваць заходнія і паўднёвыя рубяжы свае дзяржавы.

Першы ўдар прыйшоўся па Мазоўшу. Вялікі князь літоўскі сабраў значныя вайсковыя сілы свае „і з іншых суседніх краін з Шварнам, рускім князем" — заўважае Хроніка літоўская і жамойцкая. Ішлі яны „лясамі і старынамі" і пранікі ў глыб Мазоўша. Былі ў іх дасканалыя інфарматары і праваднікі, бо вя-

(Працяг на стар. 4)

БЫКАВА РЭАЛІЗУЮЦЬ ПОЛЬСКІЯ КІНАРЭЖЫСЁРЫ

Творы Васіля Быкава — выдатнага беларускага пісьменніка, вядомы шматлікім народам, у тым ліку і польскаму. Польскія выдавецтвы выпусцілі такія яго творы, як „Trzecia rakieta", „Alpejska ballada", „Doczekac do świtu", „Kruhlański most", „Obelisk", „Jego batalion", „Sotnikow", „Stado wilków". У мінулым годзе на матывах двух апавяданняў Быкава „Кругляпскі мост" і „Трэцяя ракета" ў Польшчы рэалізавалі паўнаметражны мастацкі фільм пад загалоўкам „Okruchy wojny" („Крышынкі вайны"). Ён ужо дэманструецца на экранах кінатэатраў.

Сцэнарысты і рэжысёры фільма: Анджэй Баршчынскі і Ян Хадкевіч. Праўду кажучы, яны спачатку напісалі два асобныя сцэнарыі, кожны паводле іншага твора. Аднак, калі гэтыя сцэнарыі трапілі ў той самы здымачны калектыў („Профіль"), аўтары іх спалучылі, і гэтак атрымаўся адзін фільм.

Баршчынскі і Хадкевіч вырашылі перанесці падзеі твораў Быкава ў Польшчу, у Свентакшыскія горы. Такім чынам савецкіх партызан „замянілі" польскія партызаны.

А вось кароткі змест фільма. Падчас няўдачнай спробы партызанаў спаліць мост, немцы цяжка раняць камандзіра партызанскага атрада. Адзін з партызанаў падаецца ў вёску шукаць транспарт. Наладжвае тут сувязь з маладым хлопцам, які мае каня і які згаджаецца дапамагчы. Але дапамога аказваецца непатрэбнай — камандзір памірае. Хлопец просіць прыняць яго ў атрад. Новы камандзір згаджаецца, але хлопцу перш даручаюць выканаць адно заданне. На жаль, падчас яго выконвання ён гіне і то па віне новага камандзіра. Партызан, які прывёў хлопца ў атрад, адкрыта ганіць камандзіра. За тое трапляе ў арышт, але ненадоўга. Праз некалькі месяцаў атрад атрымоўвае заданне ліквідаваць пункт з нямецкім цэкаэмам. Гэта ўдаецца, але немцы заядла контратакуюць. Гіне шмат партызанаў. Выяўляюцца розныя людскія паводзіны.

У фільме Баршчынскага і Хадкевіча няма вялікай баталістыкі і сенсацыйных падзей. Аўтары вельмі рэдка паказваюць немцаў. Засяроджваюцца яны перш за ўсё на некалькіх асобах, аналізуюць іх паводзіны і погляды на жыццё і на вайну. „Крышынкі вайны" паказваюць, як у партызанскай ці франтавой будзённасці нараджаюцца нечаканыя драматычныя сітуацыі, якія ў адну хвіліну раскрываюць усю праўду аб чалавеку.

Здымкі для фільма зрабіў Тамаш Тарасін. Музыку напісаў Эўгеніюш Руднік. Ролі выконваюць Яцэк Кавалец, Эміль Карэвіч, Рышард Котыс, Марэк Сюдым, Томэк Шымберг, Яланта Грушніц, Тамаш Заліўскі, Тадэуш Парадовіч і інш.

Варта дадаць, што фільм польскіх кінарэжысёраў — гэта не першая спроба перанясення прозы Быкава на экран. Раней у СССР былі зняты яго аповесці „Трэцяя ракета", „Альпійская балада", „Сотнікаў" і інш.

Пётр Байко

НАСТАЎНІКІ РОДНАЙ МОВЫ

Анна Шыманская

Гэтым артыкулам знаёмлю чытачоў з настаўніцай беларускай мовы Аннай Шыманскай, якая працуе ў пачатковай школе ў Орлі.

Колькі б не пісаў я аб настаўніках, заўсёды мучыць мяне думка: якая ж адказная гэта прафесія! Трэба ўмець панаваць над сабою, знайсці дарогу да кожнага дзіцяці, каб зацікавіць яго вучобай. Гэта яны, настаўнікі малодшых класаў, першыя пачынаюць фарміраваць характар школьнікаў, засяваць зярняты добрага ў іх сэрцах. Які будзе вучань — такі пазней вырасце з яго грамадзянін.

Анна Шыманская навучае роднай мове ў II-IV і VI класах. Да гэтых урокаў яна рыхтуецца асабліва старанна. І дзеці, відаць, адчуваюць гэта: на занятках паводзяць сябе актыўна, ахвотна выконваюць хатнія заданні. Няма тут дзяцей з беларускіх сем'яў, якія не вывучалі б беларускай мовы. Нават дзеці палякаў выказваюць жаданне хадзіць на ўрокі беларускай мовы. У апошні час Кшысё Рыбак папрасіў дазвол у Анны Шыманскай прымаць удзел у занятках па гэтаму прадмету.

Арлянскія школьнікі актыўна ўдзельнічаюць у конкурсах, якія арганізуе ГП БГКТ супольна з Кураторыяй асветы і выхавання. 22 лютага г.г. у дэкламатарскім конкурсе школьнікаў Аня Главацкая, вучаніца III класа, атрымала самае высокае месца і ўзнагароду „Зоркі". Трэба адзначыць таксама, што ў малодшых класах арлянскай школы ёсць 57 падпісчыкаў „Нівы". Вядома ж — „Зорка" з'яўляецца для іх карысным дапаможнікам.

Дзейнасці на роднай ніве Анна Шыманская прыдае вялікае значэнне не толькі ў школе, але і ў грамадскай працы. Яна з'яўляецца намеснікам старшыні Арлянскага аддзела БГКТ, намеснікам старшыні ГРН, членам гміннага праўлення ЗСЛ і сакратаром прафсаюзнай школьнай арганізацыі. У сувязі з Днём настаўніка ў кастрычніку мінулага года за прафесіянальную і грамадскую дзейнасць была ўзнагароджана Сярэбраным Крыжам Заслугі і Медалем 40-годдзя ПНР. На ўрачыстым пленуме ГП БГКТ з нагоды 30-ай гадавіны атрымала яна сярэбраную адзнаку „Заслужаны для Беласточчыны".

Анна Шыманская — маці дваіх дзяцей. Сын сёлета заканчвае восьмы клас і збіраецца паступаць у Бельскі беларускі ліцэй, дачка вучыцца ў трэцім класе. Муж Анны працуе ў мясцовым ГСе.

Цешыцца Анна, што дзяцінства і юнацтва яе дзяцей не параўнаць з яе дзяцінствам. Пасля пачатковай школы ў Чэхах Арлянскіх Анна Шыманская была прынята ў Педагагічны ліцэй у Бельску. Цяжка ёй было. Не было з хаты дапамогі, і трэба было адначасова з вучобай працаваць на сваё скромнае ўтрыманне. Анна перанесла ўсе цяжкасці і ў 1968 годзе паспяхова закончыла беларускі клас Педагагічнага ліцэя. Пайшла працаваць у школу ў вёску Грабавец. Стала лягчэй. Пасля настаўнічала ў Новым Корніне, Моры і ўрэшце апынулася ў Орлі. Праўда, і тады было нялёгка, бо Анна вучылася яшчэ завочна, удасканальваючы сваё педагагічнае майстэрства. Але гэта ўжо было не тое. У 1978 годзе завочна закончыла яна Беларускую філалогію Варшаўскага універсітэта, а пазней, выкарыстоўваючы радыёперадачы „Нурт", здала экзамен па пачатковаму навучанню. Цяпер Анна Шыманская вядзе ў школе таксама заняткі па рускай мове.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

БЕЛАРУСКІ ДУХ

Чарговы раз давялося мне пабываць сярод беларусаў Гайнаўшчыны. На гэты раз з паэтэсай Надзеяй Артымовіч правялі мы аўтарскую сустрэчу з жыхарамі Махнатага 15 сакавіка г.г.

Це было б у гэтым нічога дзіўнага, што людзі прыходзяць на сустрэчы з пісьменнікамі, калі б не тое, што сярод прысутных пераважала моладзь. А на моладзь якраз мы наракаем за тое, што яна нібы абыякавая да старэйшых, асабліва чужых, прыезджых, а таксама і за тое, што ў яе нібы няма беларускага патрыятызму. А яна проста не хваліцца гэтым патрыятызмам. Махнацкія хлопцы, напрыклад, нават не пайшлі на танцы, што адбываліся ў суседняй вёсцы з нагоды запустаў. Засталіся яны на гэтай сустрэчы, былі на ёй да канца, а пасля яшчэ тлумна апекаваліся намі, а адзін нават запрасіў нас, беларускіх аўтараў да сябе дахаты, калі аказалася, што трэба нам пачакаць машыны, якой мы мелі ад'ехаць. Ён на тыя музыкі ўжо і зусім не пайшоў (а вядома, як цягне на іх малалых).

Сустрэча пакінула на нас вельмі прыемнае ўражанне. Гаспадыня клуба, у якім адбывалася гэтая сустрэча, частавала нас чорнай каваю, падумала таксама і пра кветкі ў знак падзякі ад усіх. Была ўжо позняя гадзіна, але прысутныя прасілі яшчэ пачытаць ім — якому ж аўтару не прыемна пачуць такую просьбу?!

Беларускі дух існуе і будзе існаваць!

Васіль Петручук

(Працяг са стар. 3)

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

АДБОЙ

лікая армія незаўважальна падышла аж да Яздова (частка сённяшняй Варшавы, між іншым, на тым месцы цяпер Уяздоўскі палац, Уяздоўскія алеі — М. Г.). Было гэта напярэдадні Купалля, і ў Яздове князь мазавецкі Земавіт з сынам Конрадам і ўсім сваім дваром бяспечна рыхтаваліся да начных гульняў. Шварн — „сам сваёю рукою засёк Земавіта, — кажа тая ж Хроніка, — а Конрада, сына яго, Міндоўг да сябе ўзяў і таго ў тым жа годзе мазуры выкупілі". Падчас гэтага нападу Міндоўгавы і Шварнавы дружыны „зваявалі" ўсё Усходняе Мазоўша і вывелі адтуль мноства палонных.

„Шварн... на той час меў у Дарагічыне сваю сталіцу", — паведамляе Хроніка літоўская і жамойцкая. Таму ў жорсткасці, з якой ён абышоўся ў Яздове з князем мазавецкім Земавітам, можна падазраваць нейкія асабістыя парахункі. Мабыць, гэта была помста за ранейшае „зваяванне" тым Дарагічынскай зямлі, пра якое не захаваліся звесткі ў летапісах.

Гэтым удачным паходам Міндоўг не задаволіўся. У тым жа годзе, мабыць, зімою, Міндоўгавы і, відаць, Шварнавы дружыны разам з прускімі дружынамі зноў рушылі на захад. Прачасалі ўздоўж і ўшыр усё Мазоўша. Уварваліся на Кувы. Сеючы ўсюды смерць і знішчэнне, здабылі Ловіч і Лэнчыцу „ды з вялікаю здабычаю і трыумфам вярнуліся", — чытаем у Хроніцы.

У выніку гэтых вайсковых экспедыцый Міндоўга і ягонага зяця Шварна цалкам змянілася сітуацыя на пагранічны Дарагічынскага княства з Мазоўшам. Спыніўся наплыў мазаўшан і засяленне імі заходняй часткі гэтага княства, а разам з тым страцілі падставу прэтэнзіі князёў мазавецкіх да занятай гэтым насельніцтвам тэрыторыі. Відаць, ужо тады Шварн трывала замацаваў заходнюю граніцу Дарагічынскага княства па лініі: ад месца ўпадзення ракі Бобры ў Нарву — на палове адлегласці паміж Замбровам і Высокім Мазавецкам — на захад ад Цеханоўца — па рацэ Бузе ад упадзення ракі Нурца да вусця рэчкі Брок — адтуль у простай лініі да ракі Ліўца і па руслу гэтай ракі ўверх аж да яе вытокаў — затым каля ўсходняй ускраіны Лукова — на захад ад Парчэва і да Люблінска-Уладаўскага паазер'я. У асноўным па гэтай лініі ўсталявалася на цэлыя 300 год, бо аж да Люблінскай уніі ў 1569 годзе, граніца паміж Вялікім княствам Літоўскім і Польшчай.

Управіўшыся з заходнім суседам, Міндоўг узяўся парадкаваць справы з паўднёвым — Галіцка-Валынскай Руссю. Першую, невялікую па сіле, дружыну ён накіраваў на паўночную ўскраіну Берасцейшчыны — на тэрыторыю, дзе цяпер пра-

ПРЫВІТАННЕ АД ДАНЧЫКА З НЬЮ-ЙОРКА

Данчык — гэта мастацкі псеўданім Багдана Андрусышына, які ў Амерыцы праславіўся дасканальым выкананнем беларускіх песень. Нарадзіўся ён і выхаваўся ў Нью-Йорку, а па-беларуску гаворыць чыста, лёгка і дасканала, быццам ніколі не чуў іншай мовы і не сустракаў людзей іншай нацыянальнасці. А нам вядома, што Данчык карыстаецца аж пяццю мовамі.

Любоў да роднага, да беларускага прывівалі яму перш за ўсё яго маці, пані Юлія, і бабуля — Яніна Каханоўская, якая малому Багдану напявала беларускія народныя песні.

Данчык жыве і працуе ў Нью-Йорку. Па адукацыі ён — журналіст і музыкант. Многа свайго часу прысвячае арганізацыі культурнага жыцця ў беларускім асяроддзі ў ЗША і Канадзе.

Летам 1980 года, праязджаючы з Францыі ў Швецыю, Данчык на некалькі дзён спыніўся ў нашай краіне. Між іншым прыняў ён тады запрашэнне на сяброўскую сустрэчу ў памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ на вул. Варшаўскай у Беластоку і Данчык — спяваў. Спяваў без перапынку амаль гадзіну часу, прыігрываючы сабе на класічнай гітары, спяваў без ніякай заплаты з патрэбы сэрца, для прыемнасці сяброў. Спяваў ён найперш сам, а пасля падключыўся да дзяўчат з самадзейнага хору „Каласкі".

Мы слухалі і захапляліся яго вакальным талентам і яго скромнасцю. І не хацелася верыць, што гэты чалавек усё сваё яшчэ маладое жыццё правёў сярод амерыканцаў. Адносілася ўражанне, што толькі што вось выйшаў з нашай беларускай хаты.

З праявамі зацікаўлення „ньюйоркскім Салавейкам" даводзілася мне сустракацца даволі часта ды ўсюды, дзе ён пабываў.

Раней у ЗША была выдадзена адна грамафонная пласцінка з беларускімі песнямі ў выкананні Данчыка. Называлася яна **„Беларусачка"**. На ёй змешчана было 14 самых папулярных беларускіх народных і аўтарскіх песень, між іншым, „Беларусачка", „Ручнікі", „Сонца за хмарамі скрылася", „Алеся", „Зорка Венера", „Купалінка" і іншыя.

У сакавіку 1986 года дайшла да нас і другая, звыш саракамінутная, пласцінка з беларускімі песнямі ў выкананні таго ж „ньюйоркскага Салавейкі". Данчык назваў яе „Я ад вас далёка". Гэта словы з верша Янкі Купалы, якія сталі асновай для песні ў апрацоўцы Міколы Куліковіча.

Я ад вас далёка, бацькаўскія гоні.
На чужое неба ўсё гляджу сягоння.
Але думкай, сэрцам толькі вас я знаю
І, як жыў, жыву я, ў сваім родным краі...

Так пачынаецца Данчыкава новая пласцінка і змест гэтай песні ў асноўным вызначае глыбока патрыятычны характар усіх іншых твораў, якімі цешыць сэрца сваіх суродзічаў таленавіты спявак. Змясцілася на гэтай пласцінцы 12 песень: „Я ад вас далёка", „Не шукай", „Калыханка", „Белавежская пушча", „Каханая", „А ў полі вярба", „Мой родны кут", „Бярозка", „Лянок", „Вы шуміце бярозы", „Перапёлачка" і „Зорачкі".

Нават гэты сухі пералік зместу другой Данчыкавай доўгаіграючай пласцінкі ўжо паказвае, што ньюйоркскі спявак выбраў для яе песні, так сказаць, з залатога асноўнага беларускага фонду, песні, якія зараз вельмі папулярныя і ў БССР і ў нашым беларусамоўным асяроддзі.

Віктар Рудчык

сціраецца Белавежская пушча — з заданнем ачысціць яе ад валынскіх войск, якія заселі тут у 1260 г., у часе сумеснага паходу князя Васілька з татарскай ардой Бурундая. Затым значна большыя вайсковыя сілы ўдарылі на Мельнік, а ўзяўшы яго, выбілі валынскія сілы з Паўднёвай Берасцейшчыны і накіраваліся здабываць Пінскую зямлю. Аднак каля возера і горада Небля, на паўднёва-заходняй ускраіне Пінскага княства, валынскаму князю Васільку сумесна з пінскімі князямі Фёдарам, Дзямідам і Юрыем удалося спыніць гэты паход Міндоўгавых войск. Усё ж у яго выніку да Вялікага княства Літоўскага вярнулася Берасцейская зямля, а паўднёвая яго граніца зноў стала на вытоках і па верхняму цячэнню ракі Прыпяці — на спрадвечнай мяжы паміж Берасцейскім і Валынскім княствамі.
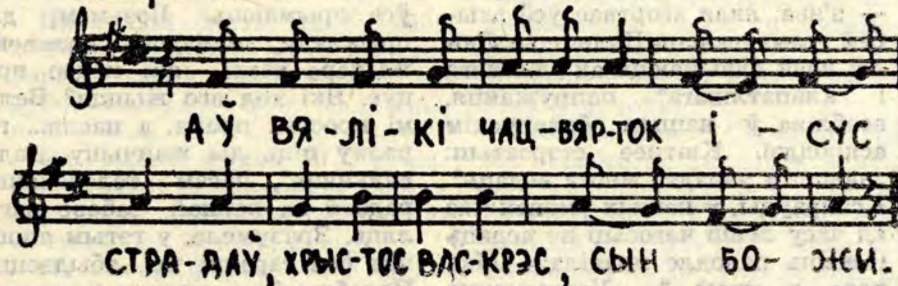
Абедзве гэтыя экспедыцыі Міндоўгавых дружын супраць валынскага князя Васількі Раманавіча не маглі адбыцца без ведама, адабрэння, а нават патаемнай падтрымкі князя дарагічынскага Шварна. Як відаць з хронік і летапісаў, ён з бегам часу, мужнеючы, усё больш аддаляўся ад сваіх галіцка-валынскіх родзічаў і ўсё мацней звязваўся са сваім цесцем Міндоўгам і шваграм Войшалкам. Наогул асоба князя Шварна надта загадкавая. Па-першае, у яго было вельмі рэдкае славянскае імя: Шварн — скарачэнне старажытнаславянскага Сварамір. Па-другое, усе летапісы раз яго называюць малодшым сынам князя Данілы Раманавіча, другі ж раз — „сестриничом Даниловым", гэта значыць: пляменнікам, сынам сястры. Ці часам Шварн і на самай справе не быў сынам княгіні Фядоры Раманаўны і нейкага невядомага нам па імю, рана загінуўшага князя з Цэнтральнай Беларусі? Гэтае пытанне стане інтрыгаваць нас у часе, калі Вялікае княства Літоўскае будзе перажываць цяжкі крызіс сваё дзяржаўнасці. Але пра гэта ў наступных адрэзках.

Мікола Гайдук

ФАЛЬКЛОР

ХРЫСТОС ВАСКРЭС!

(велікодная)

А ў вялікі чацвярток Ісус страдаў,
Хрыстос васкрэс, Сын Божы.
Па вячэры тайнай, дзе вучні бывалі,
Хрыстос...
Святога Ісуса з саду забралі,
Хрыстос...
Да Каіафа на суд вадзілі,
Хрыстос...
Ад Каіафа да Пілата
Хрыстос...
Перад злым Пілатам, перад жорсткім катам,
Хрыстос...
Там злыя суддзі адзежу зрывалі,
Хрыстос...
Адзежу зрывалі, да крыжа прыбівалі,
Хрыстос...
Святога Ісуса на смерць засудзілі,
Хрыстос...
А ў пятніцу рана цела на крыж аддаў,
Хрыстос...
А ў суботу рана цела палажылі,
Хрыстос...
Цяжкі камень да гробу прывалілі,
Хрыстос...
А ў нядзелю рана ангелы прыбылі,
Хрыстос...
Цяжкі камень ад гробу адвалілі,
Хрыстос...
А ў нядзелю рана Хрыстос васкрэс!
Хрыстос васкрэс!
Хрыстос васкрэс!

Ад Уладзіміра Хеміка, 1911 года нараджэння, вёска Слоя гм. Шудзялава, запісаў 22 студзеня 1986 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў С. Лукашук.

КАФЕДРА БЕЛАРУСКАЙ ФІЛАЛОГІІ ВАРШАЎСКАГА УНІВЕРСІТЭТА

ПЫТАННІ НА ЎСТУПНЫ ЭКЗАМЕН

А. Па беларускай літаратуры:

1. Агульная характарыстыка і прычыны развіцця беларускай літаратуры ў пачатку XIX ст. 2. Развіццё ананімнай паэзіі ў XIX ст. („Энеіда навыварат" і „Тарас на Парнасе"). 3. Значэнне творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча для беларускай літаратуры XIX ст. 4. Літаратурныя напрамкі ў творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча. 5. Характарыстыка беларускай творчасці А. Рыпінскага, Я. Баршчэўскага і Я. Чачота. 6. Галоўныя ідэі і напрамкі ў творчасці Ф. Багушэвіча. 7. Традыцыі і наватарства ў творчасці Я. Лучыны. 8. Характарыстыка перыяду „Нашай нівы" і яго роля ў развіцці беларускай літаратуры. 9. Розніца паміж прозай і паэзіяй Э. Цёткі. 10. Агульная характарыстыка паэзіі Я. Купалы. 11. Драматургія Я. Купалы. 12. Наватарства творчасці М. Багдановіча. 13. Характарыстыка „Новай зямлі" Я. Коласа. 14. Праблематыка апавяданняў і трылогіі Я. Коласа. 15. Асаблівасці прозы К. Чорнага. 16. Характарыстыка творчасці М. Лынькова. 17. Галоўныя ідэі і напрамкі ў паэзіі М. Танка. 18. Сувязі М. Танка з Польшчай і польскай літаратурай. 19. Што вам вядома пра польска-беларускія літаратурныя сувязі? 20. Беларускія сучасныя літаратурныя часопісы: „Полымя", „Маладосць", „Літаратура і мастацтва". 21. Характарыстыка аднаго з вядомых вам беларускага сучаснага паэта. 22. Характарыстыка аднаго з вядомых вам беларускага сучаснага празаіка. 23. Характарыстыка творчасці беларускіх пісьменнікаў у Польшчы. 24. Літаратурныя творы на старонках „Нівы".

Б. Па беларускай мове:

1. Аканне і яканне ў беларускай мове. 2. Дзеканне і цеканне ў беларускай мове. 3. Прыстаўныя галосныя: а, і. 4. Прыстаўныя зычныя: в, г. 5. Пераход в, л у ў. 6. Падаўжэнне і падваенне зычных. 7. Правапіс раздзяляльнага і змякчальнага мяккага знака (ь) і апострафа ('). 8. Ужыванне вялікай літары. 9. Сінонімы і антонімы. 10. Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-семантычныя разрады назоўнікаў: агульныя, уласныя, канкрэтныя, абстрактныя, рэчыўныя, зборныя, адушаўлёныя, неадушаўлёныя. Лік назоўнікаў. Назоўнікі адзіночналікавыя і множналікавыя. Скланенне назоўнікаў. Рознаскланяльныя назоўнікі. Нескланяльныя назоўнікі. 11. Прыметнік як часціна мовы. Разрады прыметнікаў: якасныя, адносныя, прыналежныя. Ступені параўнання прыметнікаў: вышэйшая (кампаратыўная) і найвышэйшая (суперлатыўная). Просты (сінтэтычны) і складаны (аналітычны) спосабы ўтварэння ступеней параўнання прыметнікаў. 12. Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў: колькасныя, парадкавыя, зборныя, дробавыя. Скланенне лічэбнікаў. 13. Займеннік як часціна мовы. Разрады займеннікаў: асабовыя, зваротны, прыналежныя, указальныя, азначальныя, пытальныя, адносныя, адмоўныя, няпэўныя. Скланенне займеннікаў. 14. Дзеяслоў як часціна мовы. Інфінітыў (неазначальная форма дзеяслова). Пераходныя і непераходныя дзеясловы. Станы дзеясловаў: залежны і незалежны. Трыванне дзеясловаў: закончанае і незакончанае. Лады дзеясловаў: абвесны, загадны, умоўны. Часы дзеясловаў: цяперашні, прошлы, будучы (просты і складаны). Асобы дзеясловаў. Безасабовыя дзеясловы. Спражэнне дзеясловаў. Рознаспрагальныя дзеясловы. 15. Прыслоўе як часціна мовы. Разрады прыслоўяў: якасныя, колькасныя, спосабу дзеяння, месца, часу, прычыны, мэты. Ступені параўнання прыслоўяў. 16. Дзеепрыметнік як часціна мовы. Утварэнне дзеепрыметнікаў. 17. Дзеепрыслоўе як часціна мовы. Утварэнне дзеепрыслоўяў. 18. Прыназоўнік як часціна мовы. Невытворныя і вытворныя прыназоўнікі. Простыя, складаныя, састаўныя прыназоўнікі. 19. Злучнік як часціна мовы. Злучальныя і падпарадкавальныя злучнікі. 20. Часціцы як часціны мовы. Значэнне і ўжыванне часціц не, ні, бы (б), жа (ж). 21 Выклічнікі і гукапераймальныя словы. 22 Сказ. Просты і складаны. Развіты і неразвіты. Аднасастаўны і двухсастаўны. Складаназлучаны і складаназалежны. Складаны камбінаванай сувязі.

СХІЛЬНАСЦІ ПА-СУЧАСНАМУ

Штодзённы псіхічны камфорт — з'ява, якая агортвае ўсё глыбей грамадскасць Польшчы. Людзі неяк адвыкаюць ад „лішняга і клапатлівага" напружання, асабліва ў нашым беларускім асяроддзі. Квітнее стэрэатып: „навошта занадта многа ведаць". І сапраўды, у нашых умовах час ад часу лепш чагосьці не ведаць і жыць паводле правіла: „Мая хата з краю...". Успрыманне менш ці больш праўдзівых звестак без мэты іх глыбейшага аналізу задавальняе многіх.

Хвалююць нашу грамадскасць празмерныя ўцёкі моладзі з малых мястэчак і вёсак у гарады. Але ўжо менш непакоіць лёс пакінутых гаспадарак, ці жабрачыя (на пачатку) умовы жыцця гэтых жа добраахвотных уцекачоў. Дзяўчаты і хлопцы (яны ў меншай ступені) з усіх сіл імкнуцца да бетоннай „выгоды", бачачы, дарэчы, толькі там сваю будучыню. Гэты працэс не спыніць, бо і ці варта? Хаця, па праўдзе, прывязанасць беларусаў да зямлі была спакон вякоў вельмі вялікая. Як жа нядаўна яшчэ вяліся спрэчкі або і судовыя працэсы за зямлю, за яе невялікую палоску, кавалачак. Сыны бацькі-селяніна дзерліся між сабой за бацькоўскую гаспадарку, а цяпер... таксама сварацца. Толькі наадварот, за тое, каго пакінуць на бацькоўскім. І ніхто не хоча. Напрыклад, сёння ў Орлі трэцяя частка зямлі належыць ПФЗэту, значыць, бацькам пакінутая. Перасталі існаваць праблемы „голаду зямлі", а з часам і перанасялення вёсак. Выступілі: непашана да зямлі, абыякавасць да працы, ахвота да камбінацый, дэмаралізацыя вясковай грамадскасці, п'янства. Напрыклад, закон продажу спіртных напіткаў пасля першай гадзіны функцыяніруе паразнаму ў многіх вясковых крамах. Гарэлку можна купіць, калі толькі захочацца, і то зусім легальна. Колькі маем цяпер сёлаў, дзе хаты стаяць з забітымі вокнамі! А ёсць і вёскі ўвогуле пакінутыя. Чаму моладзь так ахвотна пакідае сямейныя гнёзды, дзеля чаго? Ці толькі таму, каб за нізкія заробкі гібець у ананімным асяроддзі горада? Бадай ёсць жа аб'ектыўныя прычыны гэткага становішча, а не толькі цяга да ўмглістага камфорту...

Якія ўмовы культурнае, спартыўнае, эканамічнае, грамадскае, ці сацыяльнае дзейнасці адкрываюцца перад вяскоўцамі? Ці моладзь вясковая мае такія самыя магчымасці развіцця сваіх прыродных талентаў, як у горадзе? Даволі толькі глянуць на колькасць асяродкаў культуры, спартыўных клубаў, бібліятэк, кіно ці спецыялістаў, іх узровень, ды абсталяванне аб'ектаў. Нічога дзіўнага, што ў гэтым „спаборніцтве" выйграваюць мясцовыя забягалаўкі з алкаголем, або вясковыя крамы з гэтымі напіткамі. Стварыўся ўжо нейкі стэрэатып жыцця.

Самае горшае, што моўчкі яго ўсе прымаюць. Возьмем, для прыкладу, маладога чалавека, жыхара вёскі, які недзе працуе. Які ход яго жыцця? Вельмі просты: праца, а пасля... гарэлку піць ды жанчыну „задавальняць", часам тэлебачанне, радзей на нейкай забаве пагуляць. Зразумела, у гэтым апошнім без гарэлкі не абыдзецца. Падобны ўзор жыцця характэрны і гарадскім жыхарам, з рознай ступенню адукацыі.

Вялікую грамадскую і культурную ролю адыгрывалі калісьці настаўнікі. Людзі ішлі да іх параіцца ў сваіх і грамадскіх справах, акружалі пашанай. А сёння? Не мае даўняй пашаны настаўнік і не выходзіць ён да людзей як арганізатар ці інспіратар руху. З другога боку — будзь тут грамадска ахвярны, калі не хапае матэрыяльных сродкаў дацягнуць да чарговае зарплаты. Асноўная зарплата настаўніка нямногім перавышае 10 тыс. зл., гэта значыць: трэба дапрацаваць і камбінаваць, каб дацягнуць да першага. Не нагадваю падрабязна пра матэрыяльныя ўмовы іншых спецыялістычных кадраў. Хтось скажа: „О, толькі пра грошы". Ну што ж, лепш быць багатым і здаровым, чымсьці бедным і хворым.

У нашай краіне недахопы ліквідуюцца часовымі сродкамі, і гэта здаўна ўжо так. Чуеш пра барацьбу з п'янствам, наркаманіяй, зладзействам, але гэтак жа ліквідуем толькі вынікі дрэнных з'яў. А прычыны іх застаюцца някранутымі. Што з таго, калі прысудзяць каму-небудзь штраф, або дадуць іншае пакаранне. Трэба глянуць на тое, чаму ён украў? Да часу, пакуль не пачнём ліквідаваць прычыны зла, а не яго вынікі, жыццё нашага грамадства надалей будзе хіліцца ў горшы бок, у кожным яго аспекце. Гэтак жа, і ў псіхічным камфорце нас, беларусаў. **Юрка Ляшчынскі**

ТАК БЫВАЕ...

СЕНТЫМЕНТАЛЬНАЕ ПАДАРОЖЖА

Галенцы было 27 гадоў. Мнагавата. У старых дзеўках неахвотна аставацца, ды што рабіць, калі ніхто не браў. Бедная яна, на хутары брат астаўся. А дзяўчына гладкая, і лыдка нябрыдкая, і пашыць на сябе ўмее. Нарэшце пасваталі яе Жоржыку. Пашлі Галенка з Жоржыкам на луг, пахадзілі, узяўшыся за рукі, а праз месяц вяселле. І палюбіць не было калі. Жоржыку 36 ужо было, дзе там яму да любоўнай гаворкі.

Дрэнны знак быў, калі ў вяселле з чыстага неба пярун у таполю ўперыў, а пасля пра яго забылі. Пачалося жыццё. Двое дзяцей накарміць, жывіне даць, карову падаіць, усюды памыць, старому цесцю, што вечна дагрызаў, у міску што падкінуць. Час быў толькі смаркачы дзецям падцерці, а пра ўсе блакітныя мары выпешчанай дзявіцы і след прастыў. І толькі тады Гэлька выпраставалася і зноў глянула ў неба, калі трэба было адагнуцца ад зямлі і легчы ў пасцель. Пячонка разбалелася.

У санаторый паехала Галенка. Вярнулася — і не тая баба. Вельмі моцна заняўся быў ёю шустры інжынер з Дэмбіцы. Пісьмо пасля прыслаў доўгае, а ў ім „вечна кахаючы" ўспамінаў пра салодкія гадзінкі ў „Длугаполі-Здрою".

Спакавала Гэлька чамаданчык, дзяцей паслала да бабкі, узяла трохі грошай і кніжачку ПКО ды паехала ў Беласток. З Беластока паслала Роберту тэлеграму і падалася ў Варшаву. Пад Варшавай пераначавала ў сваёй былой добрай сяброўкі з пачатковай школы. На наступны дзень вырушыла далей. За апошнія грошы ў Дэмбіцы ўзяла таксі і паехала на адрас свайго каханага.

Застукала. Дзверы адчыніў Роберт. За яго плячыма — маслянае святло, хмары дыму, лямантуе магнітафон, радасна шумяць людзі.

— Гэленка — мая кузіна з Беластока! — і ўсе засмяяліся.

Налілі Гэльцы шклянку гарэлкі, уваткнулі ў рукі агурок, пасадзілі на канапе.

— Пі, што ты, хворая? — падсунула ёй шклянку, калі Галенка не вельмі цягнулася да піцця, бо вочы яе ліплі ад стомы, маладая дзяўчына ў кашульцы без бюстгалтара.

— Роберт, я пайду трохі памыюся! — паднялася Гэлька і асцярожна, мінаючы ляжачых хто-дзе гасцей, падалася ў ванную.

Роберт трэснуў дзвярыма, перакрунуў ключ. Твар яго спацелы, вясёлы раптам змяніўся, забегалі мускулы скіվіц.

— Ох, Роберт, як я змучылася...

Гэлька мокрай рукою адгарнула скасмачаныя валасы. Глянула ў люстэрка, у якім угледзела змучаны, запылены твар 34-гадовай жанчыны, мяшкі пад вачыма і размазаную туш, якую яшчэ ў Варшаве налажыла на яе павекі добрая сяброўка.

— Скінь гэтыя лахманы! Прынясу табе сукенку сваёй жонкі. Закрый дзверы і нікога не пускай. Лезь у ванну!

Галенка скінула прапацелую сукенку з крэмпліна, наліла вады ў ванну, апусцілася ў ваду з палёгкай. Вада і слёзы горка сплывалі па яе губах. Здавалася ёй, што ад стомы, толькі што выпітай гарэлкі і ўзрыву жалю находзіць на яе цяжкая дрымота і яна на смерць засне ў гэтай вадзе...

У дзверы хтось застукаў. Галена вылезла з ванны, накінула на мокрае цела халат у турэцкія ўзоры. Роберт прынёс сінюю сукенку.

— У цябе ёсць жонка?! А ты гаварыў...

— Перад разводам. Ужо паўгода як не жывем разам. Ды гэта — неістотна! Хутка выцірайся.

Роберт закрыў дзверы, абняў Галенку, а тая, шчаслівая, прыліпла да яго. І зноў салодкія мінуты для яе трывалі вечнасць...

Галенка нацягнула сукенку. Цеснаватая была, хаця пашытая шырока. „Пахудзець трэ было б", — падумала Гэлька, зацягваючы замочак.

Госці спявалі цяпер „гураля".

ВАЕННЫЯ СЦЕЖКІ

І СМЕРЦІ НЕ БАЯЛІСЯ...

След вёў мяне ў Мілейчыцы, куды рашыў я чым хутчэй адправіцца, каб адшукаць роднага брата Мікалая Сцяпанавіча Бартнічука — сакратара антыфашысцкага камітэта на Кляшчэлеўскі раён. Але дзядзька Антон Акоцюк усё яшчэ не хацеў адпусціць мяне са сваёй гасціннай хаты. Давялося выслухаць яго ўспаміны пра трывожны час акупацыі і пра бандыцкія здзекі ў першыя гады пасля вайны.

— Разумееце, як гэта было, — гаварыў дзед Антон, — удзень гітлераўцы жыць чалавеку не давалі, а ноччу — партызаны прыходзілі. Немцы забілі ў нас Трахіма Паўлючука і Валодзьку-антыфашыста...

— Тут, у Рагачах, зараз пасля вызвалення ад гітлераўцаў, партыю арганізавалі мае родныя браты: **Васіль і Косцік**, па прозвішчу **Матыевічы**, — сказала цётка Марыя, жонка Антона Акоцюка. — Абодва яны ўжо не жывуць. Васіль памёр ад старасці, так сказаць, уласнай смерцю, але Косціка... — яе голас раптоўна заламаўся і вочы напоўніліся слязьмі.

— Яго бандыты ў лесе замучылі, — выручыў жонку Антон Акоцюк.

— А каб вы ведалі, як над ім здзекаваліся, пакуль яшчэ жыў! — заплакала цётка Марыя. — Калі мы яго абмылі, каб апрануць і ў труну пакласці, дык цяжка было знайсці цэлае месца на яго целе. Ногі і рукі паламаныя, вочы выбітыя, нос адрэзаны, усюды застыўшыя раны...

Усхваляваўся таксама дзядуля. Рукі ў яго затрэсліся, шчокі задрыжэлі і не змог ён далей гаварыць. Аказваецца, што і ў яго дзеля гэтага ёсць абгрунтаваныя асновы. Ад 1981 года Антон Акоцюк ужо на пенсіі. Гэтую пенсію ён сапраўды заслужыў цяжкай працай аж да 76 года жыцця. Далей цягнуць сваю гаспадарку не хапіла яму ўжо сілы. Давялося аддаць зямлю дзяржаве, бо ніводнае з дзевяці дзяцей не захацела ас-

Дзядзька Іван Бартнічук з Мілейчыц мае за сабою 80 гадоў жыцця і баявы шлях ветэрана другой сусветнай вайны: ад Варшавы — у 1939 годзе, да Монтэ-Касіна — у 1944 годзе.

Дым выядаў вочы. Галенка запала ў мяккае крэсла. Чула, як гарачы алкаголь плыве па жылах, як ліпнуць вочы. У шклянку ўсё даліваў то гарэлку, то віно худы, нямыты бландзін з рэдкай бародкай — мастак, зрэшты, як прадставіўся.

— Пекная Галена з Беластока, а што вы думаеце аб абстракцыянізме? — дапытваўся, пхаючы доўгія вузлаватыя пальцы ў Галенчына дэкальтэ.

— Божа мой, які смакавіты Рубенс... — мармытаў сусед з канапы.

Гэлька позіркам шукала Роберта. Той мяняў пласцінкі, смяўся, піў многа, сыпаў анекдотамі — быў душою кампаніі. Дзяўчат было многа, і, як горка заўважыла Гэля, па 18-22 гады, не болей. Адна з іх, тоненькая, проставалосая бландзіначка сядзела на падлозе каля Роберта і моўчкі глядзела ў яго твар, курачы папяросу. Пасля стала за яго плячыма і пачала гладзіць яго валасы. Яны ўсталі і выйшлі ў другі пакой.

Галенка хацела сарвацца, бегчы, крычаць. Здавалася ёй, што штосьці перавярнулася ў яе жыцці. Ад шклянкі, якою кінула аб сцяну, пырскнула шкло.

— Супакойся, кабетка! — прытрымаў Гэльку мастак, які вутлым сваім целам амаль не павіс на ёй.

Гэлька залілася слязьмі. Плакала, крычала, гаварыла напросту, пакуль не заснула.

Прачнулася ад нейкага гоману, трэску і халоднага паветра, якое ўдарыла яе па вачах. Гэлька сарвалася, абцягнула задзертую сукенку.

Гарэла верхняе святло. Госці таўкліся пры дзвярах. Мастак нагой адсоўваў з дывана пад сцяну набітае шкло, бутэлькі і талеркі з мокрымі недакуркамі. Роберт мутна тлумачыўся маладой жанчыне, якая стаяла каля старэйшага знерваванага чалавека.

— Глянь, тата, як яны нішчаць маё! Пасля разводу — калі ласка, спрашай каго хочаш, але аддай, хуліган, маю палавіну цэлую! Во, шафу парысавалі! А тут якісьці хамут набляваў! Вон, вон з мае хаты!

Госці хутка выйшлі. Галенка сядзела, адранцвелая.

— Роберт, што тут такое? — нарэшце, выдушыла з сябе.

Жанчына падскочыла да яе. Асляпіў Гэльку страшэнны боль. Маляваныя чырвоныя пазуры разаралі яе твар васьмю палоскамі ад вачэй да грудзей.

Галена вярнулася на Беласточчыну праз месяц. Твар загаіўся, але ніколі не супакоілася душа. Жыве цяпер Галенка спакойна, дзяцей гадуе, з пячонкай па дактарах не ездзіць. І чым старэйшая, тым менш прыкметныя палосы на яе твары. Яшчэ трохі — і не заўважыш іх між маршчынамі.

Міра Лукша
Мал. У. Петрука

БУЛЬБЯНЫЯ АЛАДКІ

На аладкі бярэм: 12 бульбін, 2 сталовыя лыжкі мукі, 2-5 сталовых лыжак алею, 1 яйцо, 2-3 зубкі часнаку, 80 г саланіны, перац, соль.

На грыбны фарш: 30 г сушаных грыбоў, 1 сталовую лыжку тлушчу, 2 цыбуліны, 1/4 шклянкі грыбнога булёну, соль.

На мясны фарш: 400 г свініны, 2 цыбуліны, 1 сталовую лыжку масла, перац, соль.

На рыбны фарш: 250 г філе рыбы, 15 г сушаных грыбоў, 2 цыбуліны, 1 яйцо, 2 сталовыя лыжкі масла, соль.

Фарш з яечак: 4 яечкі, 1 цыбуліна, 1 сталовая лыжка масла, соль.

Абабраную бульбу сцерці на бульбяной тарцы. Атрыманую масу крыху адціснуць, дадаць да яе муку, соль, перац, а таксама яйцо і ўсё гэта вымешаць. Масу выкладаць лыжкай на моцна разагрэтую патэльню (у форме аладак) і смажыць з абодвух бакоў, пакуль не атрымаецца залацісты колер. Гатовыя аладкі падаваць са скваркамі і расцертым часнаком.

Аладкі гэтыя можна фаршыраваць грыбамі, яечкамі, рыбай ці мясам. У такім выпадку бульбяную масу ў форме аладак трэба класці на моцна разагрэтую патэльню. На кожную аладку класці крыху фаршу, закрываць яго бульбяной масай і смажыць з абодвух бакоў, пакуль аладкі не будуць мець залацісты колер.

Аладкі, фаршыраваныя грыбамі, заліваем смятанай, а фаршыраваныя рыбай ці мясам — растопленым маслам, пасля чаго ўстаўляем гэтую страву на хвіліну ў духоўку.

Грыбны фарш. Сушаныя грыбы перабраць, дакладна памыць іх у халоднай вадзе і намачыць на 3-4 гадзіны. Калі размокнуць, памыць іх яшчэ раз, пасля чаго зварыць у вадзе, у якой яны мачыліся. Варыць каля паўтары гадзіны, не дадаючы солі. Звараныя грыбы дробна пасячы, дадаць падсмажаную цыбульку і грыбны булён, каб фарш быў больш сочны. Усё гэта вымешаць.

Мясны фарш. Мяса прапусціць праз мясарубку, дадаць падсмажаную цыбулю, соль, перац і ўсё разам вымешаць.

Рыбны фарш. Рыбнае філе прапусціць праз машынку і атрыманую масу крыху падсмажыць на патэльні. Пасячы цыбульку і дадаць у фарш, хвіліну смажачы разам. Дадаць адпаведна падрыхтаваныя грыбы (звараныя, дробна пасечаныя і падсмажаныя). Усё вымешаць, дадаць пасечанае яечка, соль і перац.

Фарш з яечак. Крутыя яечкі дробна пасячы і змяшаць з падсмажанай цыбуляй.

Гаспадыня

І ХТО ТУТ ВІНАВАТЫ?

Пасля сходу ў Гміннай управе ў Бельску, уладкаваўшы свае пакупкі, пайшоў я на чыгуначную станцыю, каб адтуль даехаць у Леўкі ды дабрацца дамоў. Да ад'езду цягніка заставалася мне каля 20 мінут, і я прысеў на лавачцы каля нейкіх юнакоў, любуючыся першымі веснавымі праменнямі сонца. Мае выпадковыя суседзі нічым асаблівым не вылучаліся ў сваёй гутарцы, апрача слоўцаў, ад якіх вушы ападаюць...

Праходзіла прыгожая дзяўчына, і адзін з гэтых малайцоў сказаў ёй такое, што ганебна было б напісаць!

Я не вытрымаў:

— Ведаеш, — кажу яму, — калі б я меў пры сабе штрафныя білеты, дык уляпіў бы табе тысячу злотых штрафу!

— Што ты гэта прыдумаў, стары? — абурыўся малойчык. — Ты хочаш ад мяне ў зубы?!

— Гонару ў цябе на грош няма! — плюнуў я і адыйшоў.

Я і сёння ўсё думаю пра гэтае здарэнне, так яно мяне ўстрывожыла. На жаль, цяпер гэта не вялікая рэдкасць. Чыя тут віна ў гэтым усім?

Валянцін Семянюк,
Райкі.

таццa на бацькаўшчыне. Хацеў бы дзед Антон пакарыстацца хаця б у апошнія гады свайго жыцця рознымі камбатанцкімі ільготамі і прывілеямі. Хацелася б яму таксама бачыць, што ягонае змаганне мела нейкі сэнс, што знаходзіць яно прызнанне і ў людзей, і ва ўлад... Ён з гордасцю паказваў мне свой чырвоны партыйны білет. Не адрокся ад яго, ганарыцца ім. А тым часам Антон Акоцюк ніяк не можа прабіцца ў члены камбатанцкай арганізацыі.

— Напрымалі туды розных, нават такіх, што адразу пасля вайны ішлі супраць народнай улады, а пасля расстараліся пасведчанні, што яны ваявалі ў радах Арміі Краёвай... А я ад 1945 года ў партыі...

Разумею гнеў і горыч гэтага чалавека. Ды не першы раз сустракаюся я з праявамі падобных адносін да людзей, якія свае найлепшыя гады жыцця прысвяцілі народнай справе. На жаль, не ад мяне, ад журналіста беларускай газеты, залежыць вырашэнне гэтай адзіночнай справы дзядзькі Антона Акоцюка ды і самой праблемы ў цэлым. Папрасіў я ў яго, каб напісаў нам у рэдакцыю пра сваю „справу“, каб падмацаваў яе дакументамі. Прайшло вось ужо некалькі месяцаў часу ад маёй пабыўкі ў Рагачах, а я нічога, на жаль, ад яго не атрымаў. Можа яму не захацелася пісаць, можа не змог, не ўмеў? То ж і так бывае, што лягчэй старому селяніну абмалаціць цэпам капу жыта, чымсьці пяром запоўніць адну старонку паперы. А можа яму проста збрыдла ўся гэтая бюракратычная калатня і на сваім 81-ым годзе жыцця рашыў плюнуць на ўсё...

Памятаю, што мне і маім спадарожнікам тады, у хаце Антона Акоцюка, стала неяк сумна. А тут цётка Марыя яшчэ дакінула:

— І наша радня таксама за гэтага Косціка, брацікa майго, што заўчасна загінуў, замучаны бандытамі, нічога, ніякай пенсіі, ні ўспамогі не атрымала...

Гаварыла гэта яна, не адхіляючы галавы ад кудзелі, не спыняючы журкатлівага калаўротка, быццам бы сама да сябе. У хаце ўсе замоўклі.

І мне здалося, што ўжо пара на развітанне. Ужо на панадворку звярнуўся я да дзеда Антона:

— Значыць, гэты брат Мікалая Бартнічука жыве зараз у Мілейчыцах?

— Хіба яшчэ жыве...

— Ведаеш, — сказаў мне М. Вішанка, — гэты Бартнічук у часе гітлераўскай акупацыі ваяваў у арміі Андэрса.

Ці трэба лепшай ілюстрацыі навейшай гісторыі нашага народа, калі бацька, вясковы пастух, змагаўся за лепшую долю ў радах падпольнай Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, а сыноў яго вайна раскінула па далёкіх краінах свету?! Найстарэйшы, Ян, найперш быў салдатам Войска Польскага і абаронцам Варшавы, а затым трапіў ён ва ўзброеныя польскія сілы на Захадзе, з якімі (у II Польскім Корпусе пад камандаваннем генерала Уладзіслава Андэрса) прайшоў баявы шлях ад Ірана, Ірака і Палесціны аж да Італіі, уключна з удзелам у бітве за Монтэ-Касіна.

Крыху малодшы яго брат Мікалай найперш арганізаваў антыфашысцкае падполле і савецкую партызанку ў сваім родным наваколлі, а затым паспеў яшчэ павяваць таксама ў Войску Польскім, але ўжо пад камандай генералаў Зыгмунта Берлінга і Станіслава Паплаўскага. А з ім разам — і трэці сын Сцяпана Сафронавіча Бартнічука — Павел, які зараз абсталяваўся аж у Данбасе... Ішлі яны рознымі шляхамі, але змагаліся з тым самым ворагам і аднолькава глядзелі смерці ў вочы..

Пра ўсё гэта, вядома, даведаўся я крыху пазней, калі ў Мілейчыцах, на ціхай Броварнай вуліцы, адшукаў я Яна Бартнічука, які папрасіў мяне, кабназываць яго Іванам, або звычайна Ванькам, як называлі яго ў сям'і, як звярталіся да яго ўсе сябры і знаёмыя.

— Нарадзіўся я ў 1906 годзе у вёсцы Рагачы, — распачаў свой расказ дзядзька Іван. А я прадоўжу яго ўжо наступным разам.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка! Насмяшыла ты мяне, дык насмяшыла! Няўжо і праўда, ёсць яшчэ на свеце дзяўчаты, якія, здраджваючы свайму хлопцу, спакойненька прыходзяць да яго і выкладаюць, як было, з кім было, калі было?!

Гэта твая дурніца Валя не мела, відаць, нічога лепшага да работы, дык і пачала малоць, што сліна на язык прынесла. А каб вось нічога не сказала, то ўсё было б у парадку, праўда? Яшчэ, можа, і на руках бы насіў, пальчыкі ног цалаваў бы...

Падумаеш! Узяла ды й расказала. Гераіня! Ну, і што, палягчэла ёй?! У мяне вось ёсць сяброўка: у яе такія справы на парадку дня. І, думаеш, каецца? Наадварот, усё паўтарае, што дробная здрада толькі ўмацоўвае яе пачуцці да „свайго“ хлопца. Ёй зусім добра і лёгка: танталавы мукі не ў яе стылі.

А найцікавейшае гэта тое, што хлопец яе за ёю шалее, хутка збіраюцца нават узяць шлюб. Часамі, праўда, мне прыходзіць у галаву дзіўная думка, што будзе гэта смешная пара, але сяброўка пераконвае мяне, што, маўляў, паглядзіш, якая цудоўная будзе ў мяне сям'я.

Думаю, што ты, Сэрцайка, у гэтай справе крыху памылілася, апраўдваючы Валіну шчырасць. Не заўсёды шчырасць аплачваецца. І часам лепшая была б разумная мана, чым дурная праўда.

Здаецца мне, што, разважыўшы ўсё спакойна, ты, Сэрцайка, прызнаеш мне рацыю.

Тоня

Тоні! Адказваю на тваю тыраду па пунктах.

1. Аб сваіх здрадах актуальным дзяўчатам вельмі часта расказваюць мужчыны. Крыху падхваліцца, а мо дзе што і дадаць — гэта ў мужчынскім гусце.

2. Дзяўчаты, нават калі і здраджваюць свайму хлопцу, расказваюць аб гэтым у дэталях рэдка. Сваю здраду яны найчасцей прыкрываюць далікатнай абалонкай: што камусь там спадабалася, што за ёю ўхажвалі, але пра ложкавыя справы гавараць рэдка. Валя ўсё ж аказалася іншай, і цяжка сказаць: лепшай ці горшай. Проста — іншай. Узяла ды шчыра расказала свайму хлопцу аб тым, як і што было.

3. На руках хлопцы носяць дзяўчат найчасцей тады якраз, калі штосьці ведаюць або падазраваюць. Тады і пальчыкі ног могуць пацалаваць.

4. Сям'я тваёй сяброўкі будзе з тыпу сямей на Захадзе. Жэняцца там найчасцей з рассудку, дык і жывуць, рэдка разводзячыся. Але і без узрушэнняў, без вялікага кахання. Спадзяюся, што твая сяброўка ведае, што робіць. **Сэрцайка**

ЛЮДЗІ ХОЧУЦЬ БЫЦЬ РАЗАМ!

БУДЗЕМ ЗНАЁМЫ!

У рэдакцыю з розных куткоў краіны і з-за мяжы прыходзяць лісты. Лісты — ад беларусаў, якіх лёс параскідаў па краіне, па свеце. Але нягледзячы на тое, што апынуліся яны нараз у зусім іншым свеце, у іншым асяроддзі і сярод усё ж крыху іншых людзей, нешта іх цягне да сябе, дзе б не давялося ім жыць і працаваць. Цягне, калі прысылаюць па некалькі лістаў, просячы рэдакцыю змясціць іх у газеце.

Адны хацелі б пазнаёміцца і проста перапісвацца, абменьвацца кніжкамі ці паштоўкамі. Іншыя ж хацелі б знайсці пры нашай дапамозе спадарожніка жыцця.

Усе яны не памыляюцца: якраз газета можа адыграць у гэтай справе немалую ролю. І тут на думку ўсплывае справа незабыўнай Любы Кулыгінай. Была гэта наша вядомая спявачка і дзяячка БГКТ. Яе звонкі голас быў чуваць на кожнай беларускай імпрэзе ў Беластоку, была яна завадатаем і на БГКТоўскіх вечарніцах для дарослых, і на ёлках для дзяцей, якія арганізоўваліся ў ГП.

Гадоў 20 таму назад у „Беларускім календары“ быў змешчаны здымак Любы. Са здымка прыгожымі вачыма глядзела жанчына з прамяністай усмешкай. І ўбачыў гэты здымак Валодзя Рудзінскі з далёкай Англіі. „Беларускі каляндар“ ён чытаў пастаянна. І захацеў Валодзя пазнаёміцца з Любай: зачаравала яго яе ўсмешка. Напісаў ён ліст і запрасіў наведаць Манчэстэр. Люба паехала на два тыдні з адным чамаданчыкам, але Валодзя яе адтуль ужо не выпусціў.

Такім чынам, дзякуючы „Беларускаму календару“, паўстала новая сям'я. Людзі знайшлі адзін другога, хаця жылі за тысячы кіламетраў ад сябе.

Дык вось і мы б вам хацелі пажадаць гэткіх прыгожых і радасных сустрэч. Няхай яны будуць больш ці менш важныя, але заўсёды няхай будуць добрыя! А мы са свайго боку будзем спрыяць вам, як толькі патрапім. Гэта можам абяцаць!

Сёння на пачатак змяшчаем урывак з пісьма нашай чытачкі. **„Медсястра, 27 гадоў, жыхарка Гданьска, ахвотна пазнаёмілася б з мужчынам адпаведнага ўзросту, праваслаўнай веры. Лісты можна пісаць на адрас: L.S., skr. poczt. 2, 80-958 Gdańsk.“**

СОННІК

17

Вайна — весці яе — бараніся ад ворагаў; ісці на яе — канфлікт з вышэйшымі ўладамі.

Валакно — няпэўны заўтрашні дзень.

Валасы — абрэзваць — смутак; на руках — няўдачы; доўгія — значэнне і ўлада; мыць — неспакой; звязваць — клопаты, праблемы; чырвоныя — фальш; чорныя — шчасце; бландзіністыя — радасць; белыя — пацеха; часаць — страта ў маёмасці, справах; косы — асмяшэнне; кудзеры (локаны) — заробак для дробных рамеснікаў: выпадаюць — смутак, клопаты; спальваць — здрада, нешчаслівае жыццё; астрыгчы — смерць у сям'і; раскудлачаныя — непаразуменні ў сям'і; фарбаваць — крывадушнасць.

Валацуга — благая кампанія, неспакойнае жыццё.

Валец — прыкрасці.

Вальс танцаваць — выпадковы сябар; бачыць танцуючых — каханне без узаемнасці; іграць — многа задавальнення; чуць — карыстайся маладосцю.

Вандраўнік — цябе чакае падарожжа.

Вандроўка — смутак закончыцца радасцю; па пустэчах — хвароба.

Ваніль — увойдзеш у шанаваную і выбраную кампанію.

Ванна — дабрабыт; купацца ў ёй — цябе чакае лячэнне; ванны пакой — сорам.

Вантробы — хвароба.

Вапна — твая зласлівасць давядзе цябе да няшчасця.

Варажыць — абыдуцца з табой няўдзячна; варожка — шчаслівае жыццё.

Вароны — смерць; лавіць — нязгода; на дрэвах — сямейны збор; крачуць — благія звесткі.

Вароты адчыненыя — гасцінны прыём.

Варта — папярэджанне, клопаты.

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

З інфармацыі найстарэйшых жыхароў усходняй Беласточчыны вынікае, што ў мінулым многія духоўныя стараліся перашкодзіць маладым і вясельнікам у правядзенні такіх ці іншых захадаў, сутнасць якіх зводзілася да забабоннасці. Гэтыя духоўныя стараліся растлумачыць людзям, што лёс маладых не залежыць ад такіх ці іншых забабонаў, а залежыць ён толькі ад волі і высакароднасці Бога. Аднак забабонныя захады і практыкі, якія фактычна ў большай ці меншай ступені звязаны з язычаствам, аказаліся на многа мацнейшыя ад хрысціянскіх павучэнняў. З гэтай прычыны духоўныя найчасцей прыкідваюцца, што не заўважаюць гэтых практык.

Пасля шлюбу маладыя прымалі віншаванні, пажаданні з боку вясельнікаў і накіроўваліся ў бок фураў. Стараліся ісці, прытуленыя адзін да другога. Шчыліна паміж маладымі прадвяшчала б сямейны раскол у будучым жыцці. З царквы маладая пара ехала на адным возе, які быў, як правіла, запрэжаны ў кабылу і каня. Конь і кабыла гарантавалі, што сям'я дачакаецца хутка дачкі і сына. Калі маладажоны прагнулі мець адных сыноў (наогул не было такіх пар, якія хацелі б мець адных дочак), тады запрагалі ў фуру толькі коней або жарабцоў.

Калі вярталіся з царквы, вясельнікі маглі спяваць. І гэту магчымасць яны заўсёды выкарыстоўвалі ў поўным сэнсе гэтага слова. Спявалі вельмі многа. Шмат было гумарыстычных песень. Вось прыклад такой песні з Махнатага:

Обманулі попа,
Як простого хлопа,
Далі ему золотоўку,
Поп подумаў: сторублёўка.

І з Адрынак:

Дякуем попові,
Дякуем дякові,
Што пару нашу звінчаў,
Не много грошы узяў:
Чатыры золотые
За нашы молодые.

Існавалі таксама тэксты, якія спяваліся пры ўездзе ў вёску маладой. Прывядзем тут тэкст з вёскі Рэдуты:

Уезджаем у сэло,
Усім людям вэсэло.
Конікі вороные,
Сватkове молодые,
Пэрша наша квітка (імя маладой),
Друга наша квітка (імя маладога),
Уезджаем у сэло.
Усім людям вэсэло.

Некаторыя песні з'яўляюцца рэхам тых адлеглых часоў, калі вясельныя біседы праводзіліся не ў хатах, а ў карчмах. Звычай гэты пачаў занікаць ужо ў пачатку XX стагоддзя, аднак рэшткі яго захаваліся ў некаторых песнях да сёння. Вось прыклад такой песні з вёскі Слабодка:

Шынкарочку, шынкарочку,
Адкрывай камарочку,
Засцілай сталы, лавы,
Едзе госць небывалы.
Тые госці — маладые,
Пад імі коні вараные.
Мы спяваем і рагочам,
Піці хочэм, есці хочэм.

Варта прывесці тут выказванні жыхаркі Лукі Анны Салоўскай, якая дасканала характарызуе шлюбны і пасляшлюбны настрой:

„Бывало ў цэркві то ніхто і ні усміхнецца. І як жэ будзеш там усміхацца, калі здаецца табе, што над тымі маладымі ні тольki усе святыя, але і сам Бог невідучы летае. Вельмі воно было і святочно, і ўрачысто, і нават як бы і страшнавато. А ужэ калі вано усё закончылаcе ў цэркві і васельнікі пасядалі на вазы, то тады ужэ, што хочэш: і смех, і рогат, і дурацкі жарты. А бывало, што той-сёй з світкі або з торбы з аброком для коней достане бутэльку з гарэлкаю і нахлебчацца. То такі тобе так прыдурэе, што і пад спадніцы дзеўчатам лезе. Ну, але такому то можно было і кулаком па мордзі ляпнуць. Але за гэто усё ніхто і не злаваў, наадварот толькі радасці і смеху прыбыло. А як спявалі, ой як спявалі! Ні тое, што цяпер, ні тое“.

А. Баршчэўскі

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Рыгор Бохан

МАЙ

З песняй звонкай
на прасторах
Ён, расквечаны, ідзе.
Сустракаюць птушкі хорам:
— Май вясёлы, добры дзень!

У святочнай ён апратцы,
Слаўны пасланец вясны —
Месяц сонца, дружнай працы,
Месяц цёплай баразны.

Мікола Алтухоў

ПРАЛЕСКА

Запахла над вогкімі вербамі
Вясновай вясёлкай, калі
Пралеска прачнулася, першая,
Як сіняе вочка зямлі.

Пралеска, нібыта разведчыца,
Куток аглядае вясны:
Ці варта ўсёй арміі кветачнай
З'яўляцца на заклік вясны.

Глядзіць і глядзіць
насцярожана
Пралеска да позняй пары:
Дагледжаны лес, як належана,
Набыў абаронцаў стары?

Трывожнаю звонкаю ранінай,
Якая ўсіх кветак святлей,
Прырода, здаецца, пытаецца:
Чаго ёй чакаць ад людзей.

У школе ў Дубяжыне дзявочы гурток ручных работ, які працуе пад кіраўніцтвам настаўніцы Валянціны Шарко, вырабляе розныя цудоўныя рэчы — вышываныя абрусы і сурвэткі, дэкаратыўныя дыванікі на сцяну, добрыя падарункі для сяброўак, а таксама прыгожыя карціны. Вышываныя карціны іх работы ўпрыгожваюць школьны калідор. На здымку: дзяўчаткі з гуртка ля гэтых карцін.
Фота Я. Чэрнякевіч

Данута Бічэль-Загнетава

СЛОВЫ

Няма святлейшых слоў —
Вясна,
Радзіма,
маці!
Ля сэрца іх трымайце
і паўтарайце зноў...
Няма раднейшых слоў.

МАК

Ужо спявае шпак!
Звяно прайшлося строем
ля помніка героям
і пасадзіла мак.
Зацвіў, палае ён,
Нібы сцягоў усплёскі,
на плошчы нашай вёскі.
А вёска сее лён.

Сёстры Эля і Аня Касакоўскія вельмі прыгожа спяваюць. Ведаюць шмат рускіх і беларускіх песень і спяваюць іх на два галасы.
Фота Я. Чэрнякевіч.

ПАСАДЗІЛІ ЛЕС

Адно дрэва дае кіслароду для дыхання пяці асобам. Здараецца цяпер, што ў некаторых нашых гарадах дрэвы сохнуць. Дзеецца гэтак таму, што гарадское камунальнае прадпрыемства сыпле зімою замнога солі на вуліцы, а яна шкодзіць дрэвам і кветкам. Шмат маладых дрэўцаў гіне ад машын, якія людзі часта ставяць на траўніках, наязджаючы на маладыя дрэўцы.

Усе мы павінны браць удзел у ахове лесу і яго нованасаджэннях. Лес сам не абароніцца, трэба садзіць лес усюды, дзе толькі можна.

У 1985 годзе на закінутых і незагаспадараных землях бельскія школы садзілі лес. Комплекс эканамічных школ у Бельску пасадзіў лес на 17 гектарах, беларускі ліцэй імя Б. Тарашкевіча — на 10 га, Медыцынскі ліцэй — на 5 га.

Пачатковая школа ў Баньках пасадзіла лес на 3 га, хлопцы і дзяўчаты школы ў Малінніках — на 2,5 га, дзеці са школы ў Храбалах — на 2 га, дружныя хлопцы з Аўгустова, што каля Бельска, — на 1 га.

Пачатковая школа № 4 у Бельску пасадзіла лес на 0,5 га, а школа № 2 — на 0,7 га. Комплекс будаўнічых школ абсадзіў лесам 1.6 га.

Андрэй Гаўрылюк

Іван Мядзведзеў

ЗОРАЧКА

Магутная рака стагнала пад цяжарам людзей і тэхнікі, што перапраўляліся па пантонным масце, наведзеным сапёрамі. У адзін бок — на захад — рухаліся бясконцым патокам танкі з задранымі ўгору жэрламі гармат, цягачы, машыны, павозкі, ішлі салдаты. У другі — на ўсход — бежанцы. Алёшка памятае, як захапіла дух, калі ён ступіў у гэтую людскую цясніну, пераменшаную з машынамі. Ён моцна трымаўся за прыпол матчынай спадніцы, баючыся згубіцца. У яго назаўсёды засталася ў галаве сустрэча з бацькам, які камандаваў пераправай, у танкісцкім шлёме і замасленым камбінезоне, без шыняля, нягледзячы на пякучы асенні холад. Тут жа стаяў яго танк з адчыненымі люкамі.

Такія сустрэчы на франтавых дарогах бывалі частыя, але не працяглыя. Сыдуцца выпадкова людзі, а пагаварыць няма калі, і зноў разыдуцца, магчыма, назаўсёды.

Так было і з Алёшкам. Тады ён моцна прыціснуўся да роднага бацькавага твару, усхліпнуў ад радасці і цалаваў яго ў цёплую калючую шчаку.

Ад той сустрэчы ў яго засталася толькі маленькая бацькава зорачка з афіцэрскага пагона з адным адбітым кончыкам. Вось і ўсё, што нагадвала цяпер яму аб ім.

Потым яны выбраліся з цеснага людскога патоку, доўга стаялі з маці на крутым высокім беразе ракі, і, гледзячы ўслед салдатам, махалі ім развітальна рукамі.

Бацька загінуў у самым канцы вайны ў Берліне, калі яго камандзірскі танк, зрабіўшы апошні стрэл, спыніўся перад нямецкай дзяўчынкай, што бегла насустрач. Ён вылез з люка, падняў дзяўчынку на рукі. Хударлявы дзіцячы тварык з завостраным ад голаду носікам і памутнелым позіркам заззяў даверлівай усмешкай, калі дзяўчынка апынулася на дужых руках свайго выратавальніка. Але аднекуль зверху застрачыў варожы кулямёт, і, прашытыя чаргой, яны ўпалі мёртвымі каля гусеніцы: яго, Алёшкаў, бацька, рускі маёр, і бялявая нямецкая дзяўчынка з застылай на вуснах усмешкай...

У Алёшкі захаваўся бацькаў здымак, дасланы з апошнім пісьмом. Па ім ён зрабіў мініяцюрны бацькаў партрэт, прысадзіў зорачку і ўсё гэта паклаў у металічны карабочак...

Калі ж Алёшка прызваўся ў армію, у танкісты не трапіў, хоць вельмі хацелася пайсці бацькавай дарогай. Стаў шафёрам. Звольніўшыся з арміі, прафесіі не памяняў, пайшоў працаваць шафёрам, ездзіў на грузавіку. Аляксей бярог сваю машыну.

Груз вазіць далекавата, дарога кепская. У адным месцы трэба было ехаць па лёдзе возера, ужо з'едзеным сакавіцкім сонцам, адліжнымі дажджамі. Магутны КрАЗ, пыхкаючы клубамі дыму, цягнуў, як апантаны,

(Працяг на стар. 10)

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА

Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ЧАМУ СВЕТЛА Ў САДЗЕ

Расплюшчыла Надзейка вочы, глядзіць: сонейка ў пакоі.

„Сёння цёпла, — падумала, — мама, напэўна, пусціць мяне на вуліцу".

Надзейка хоча яшчэ палянсаць, але чуе:

— Цыр-р-р! Цыр-р-р!..

Дзяўчынка ўскопліваецца, бяжыць да акна. На шпакоўні, якая прымацавана на высокай жэрдцы побач з яблыняй, сядзіць прыгожы чорны шпак.

— Добрай раніцы, шпачок! — вітаецца Надзейка.

Потым яна аглядае сад і — дзіўная рэч! — не пазнае яго.

— Мама! — кліча Надзейка. — Чаму так светла ў садзе?

— А ты, дачушка, у Толіка спытай, — раіць мама.

Толік — старэйшы брат. Ён сядзіць за сталом і снедае. Пачуўшы размову сястрычкі з мамай хітравата ўсміхаецца.

А Надзейка ўжо сама здагадалася: ну, вядома ж, так светла ў садзе таму, што Толік пабяліў вапнай дрэвы. Яна падбягае да брата і моцна яго абымае.

Іван Сінкуські

1. Як Толік асвятліў сад?

2. Што з прыходам вясны вы зрабілі або зробіце ў садку, агародчыку, на падворку? Адкажыце некалькімі сказамі.

3. Выразна прачытайце сказы. Які знак стаіць пасля кожнага з іх?

Іду ў бібліятэку. Па дарозе сустракаю Веру.

— Куды ты ідзеш? Што нясеш?

— Нясу кнігу ў бібліятэку.

— Пойдзем разам! Абмяняемся кнігамі!

Паведамленні. Іду ў бібліятэку. Па дарозе сустракаю Веру. **Сказы апавядальныя.**

Пытанні. Куды ты ідзеш? Што нясеш? **Сказы пытальныя.**

Заклікі. Пойдзем разам! Абмяняемся кнігамі! **Сказы клічныя.**

Сказы бываюць апавядальныя (oznajmujące), пытальныя (pytające) і клічныя (wykrzyknikowe).

4. Вызначце пытальныя і апавядальныя сказы. Прачытайце з падзелам на ролі: нехта адзін чытае пытанне, а група вучняў або ўвесь клас — адказ. Які знак трэба паставіць у канцы кожнага сказа?

САСОНКА

Беларуская народная песня

А хто сасонку гэту
ў лесе сеяў
Засеяў яе ветрык, што
пад борам веяў
А хто сасонку напаіў
вадзіцай
Паілі яе сытна росы
і крыніцы
А хто сасонку ўзгадаваў
з зярнят
Узгадавала яе наша
зямля-маці.

У апавядальным сказе нра што-небудзь паведамляецца. У канцы апавядальнага сказа ставім кропку (.).

У пытальным сказе ёсць запытанне. Пасля пытальнага сказа ставім пытальнік (?).

5. Прачытайце. Падзяліце на сказы. Сярод іх вызначце апавядальныя і пытальныя. Пры спісванні настаўце патрэбны знак у канцы кожнага сказа.

Ці заўважаеце вы веснавыя перамены толькі што сышоў снег, а ўжо ў зацішку зазеляненлася траўка а што там зазеленела пад ялінаю гэта глянулі на свет сваімі блакітнымі вочкамі пралескі чаму так усхадзілася вада ў рэчцы шчупак па мелкаводдзю шпацыруе чыя гамонка не сціхае вечарамі усё жывое прачынаецца з зімовага сну і цешыцца жыццём.

(Працяг са стар. 9)

ЗОРАЧКА

выбіваючы з разбітых каляін застаялую ваду. Недалёка ад берага лёд не вытрымаў і праламаўся. Машына асела на масты. Аляксей вылез, каб паглядзець. Ледзь ступіў на лёд, як той глуха трэснуў, і КрАЗ пайшоў пад ваду.

Потым прыйшлі цягачы. Трактарысты прасеклі паласу да самага берага, ачысцілі ад лёду. Заставалася толькі зачапіць тоўстыя сталёвыя канаты за крукі машыны.

Аляксей сам палез у ваду, зрабіў усё, што трэба. Яго ледзь жывога, прамерзлага да касцей, пасадзілі ў кабіну цягача, накідалі на мокрае адзенне ватоўкі і курткі. Натужліва загулі маторы цягачоў, пацягнуліся канаты.

— Стой! Стой! — раптам апантана закрычаў Аляксей і, выскачыўшы з кабіны, кінуўся ў ваду.

— Ты што, звар'яцеў?! — пачулася ўслед.

Ды Аляксей нібыта нічога не чуў. Ён з разгону плюхнуўся ў ваду і нырнуў з галавой. Потым паказаўся на паверхні і зноў знік. А неўзабаве з пасінелымі рукамі схапіўся за лёд, падцягнуўся, на колькі хапала сіл, і стаў спаўзаць назад.

Хтосьці моцна схапіў яго за рукі, выцягнуў, паставіў на ногі. Аляксей шчаслівa ўсміхаўся, крывячыся ад болю, разняў адубелыя пальцы. На далоні зіхацеў на сакавіцкім сонцы металічны карабочак-медальён. Яго Аляксей насіў у левай кішэні. ля самага сэрца, і ён, напэўна. выслізнуў, калі хлопец замацоўваў канат.

Медальён адчынілі. На Аляксея і яго сяброў глядзеў просты твар яго бацькі ў танкісцкім шлёме, а з краю блішчала зорачка з адным адбітым кончыкам.

Вучнёўская творчасць

ДАРАГАЯ „ЗОРКА!"

Надыйшла радасная пара года — вясна. Усе мы вельмі цешымся і з радасцю яе вітаем. І дома, і ў школе наводзім веснавыя парадкі, каб было яшчэ прыгажэй. На ўроках беларускай мовы з настаўніцай Ганнай Шыманскай мы склалі вершы аб вясне. Найлепшыя высылаем Табе, „Зорка", і просім змясціць на сваіх старонках.

Вучні 4 класа Пачатковай школы ў Орлі.

ВЯСНА

Прыйшла да нас вясна,
пані любімая.
За ёй ужо кветкі спяшаюць,
што дзяцей пацяшаюць.
І птушкі спяваюць,
зіму адганяюць.
Сонца ўзнялося высока
І радасць вакол разлілася.

Ася Хурса

* * *

Вясна прыйшла,
кветкі прынясла,
птушак запрасіла,
дзецям радасць зрабіла.

Андрэй Адзіевіч

* * *

Прыйшла вясна зялёная,
птушкі прылятаюць,
на гнёзды сядаюць.
На вярбе катушкі,
а на дрэвах пупышкі.

Аня Галёнка

* * *

Вясна прыйшла,
кветкі прынясла.
Жаўрук прыбыў
і свет прабудзіў.

Ластаўка прыляцела,
звярам аб'явіла,
што вясна прыйшла
і радасць прынясла.

Вясна прыгожая:
трава зялёная,
кветкі цвітуць,
птушкі пяюць.

Кшысь Мураўскі

Вершы іншых дзяцей з Орлі — у наступным нумары.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

СССР, 161000, Коми АССР, г. Сыктывкар, ул. К. Маркса, 216а, кв. 57. Топковой Алле. 14 год.

* * *

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты, ул Мелиховская, 7. Ушакову Сергею. 5 клас.

* * *

СССР, 163059, г. Архангельск, ул. Химиков, 11, кв. 30. Гайдайчук Наташе. 5 клас.

* * *

Кацярына Харкевіч і Аня Адамюк, вучаніцы 7 класа ў Старым Ляўкове, пошта 17-221 Старое Ляўкова, Беластоцкае ваяводства.

* * *

Рамак Свентахоўскі, вучань 5 класа, Трывежа 62, пошта 17-212 Ласінка, Беластоцкае ваяводства.

* * *

Эва Леўчук і Анеля Аўласюк, вучаніцы 4 класа ў Новаберазове, пошта 17-205 Новаберазова, Беластоцкае ваяводства.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты-6, ул. Верхоянская, д. 5. Басовой Лене. 8 клас.

* * *

СССР, 344065, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 9/2, кв. 93 Первушина Светлана. 5 клас.

* * *

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, Майское п/о, сов. 7. отд. 2. Севостьяновой Наташе.

* * *

СССР, 163059, г. Архангельск-59, ул. Партизанская, д 36, кв. 6. Савину Андрею. 5 клас.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты-6, ул. Искра, 53а, кв. 40. Сидоровой Лене. 5 клас.

* * *

СССР, 344065, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 9/2, кв. 24. Микоян Лена. 5 клас.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Размалюй карцінку каляровымі алоўкамі.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-959 Białystok ul. Wesołowskiego 1

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 25 IV — 8.10 Przysp. obronne. 9.00 Wokół nas kl. I—II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Godzina za godziną" — film TVP. 11.35 Magazyn domatora. 12.00 Hist. kl. III lic. 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II Chem. 14.50 Wokół nas kl. I—II. 15.30 W szkole i w domu. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Dla młodych widzów. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.20 DT. 17.30 Nie tylko dla wędkarzy. 17.50 Piłkarska kadra czeka. 18.05 Bez próby. 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Godzina za godziną" — film TVP. 21.55 DT. 22.20 Sprawa dla reportera. 23.00 M.Ś. w hokeju na lodzie. 23.50 DT.

Sobota 26 IV — 7.25 TTR — s. IV Wskaz. metod. 7.55 TTR — s. IV Mech. rol. 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka oraz film z serii „Czterej pancerni i pies" (12). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe i najnowsze. 11.50 Sobota w Zamku Książąt Pomorskich (1). 12.10 W świecie ciszy. 12.40 Plagi na plagi. 13.20 TV Biuro Pośrednictwa. 13.40 Sobota w Zamku Książąt Pomorskich (2). 14.00 Z Polski rodem. 14.30 Zdrowie. 15.00 DT. 15.05 Sobota w Zamku Książąt Pomorskich. 15.25 Antologia dramatu powszechnego: C. Zuckmayer — „Kapitan z Koepenick". 17.10 Los. Dużego Lotka. 17.20 M. S. w hokeju na lodzie. 17.50 Sobota w Zamku Książąt Pomorskich. 18.10 Skarbiec. 18.50 Wystąpienie Ambasadora Afganistanu. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Bostończycy" — film prod. ang. 22.00 Czas. 22.50 Siedem dni na świecie. 23.00 DT. 23.05 Proponujemy, zapraszamy. 23.10 Sportowe rytmy tygodnia. 23.55 Kino Nocne: „Okup" (2) — serial prod. irlandzkiej.

Niedziela 27 IV — 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz film „Kuguar". 10.30 DT. 10.35 „Miłośnicy przyrody" (13) — serial ang. 11.05 Zajechał wóz do Olkusza (1). 11.35 „Ludzie i delfiny" (4) — serial radz. 12.40 Siedem anten. 13.15 TV Koncert Życzeń. 14.00 Zajechał wóz do Olkusza (2). 14.30 Ludzie naszej epoki — Ignacy Daszyński. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: W. Graniczewski — „O dzielnym wojaku i złej czarownicy". 16.15 Studio 1. 17.50 Zajechał wóz do Olkusza (3). 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. Dziennik. 20.00 „Białe, niebieskie, czerwone" — (4) — serial franc. 20.55 Pegaz. 21.40 Sportowa Niedziela. 22.15 X-ty Ogólnopolski Młodzieżowy Przegląd Piosenki. 23.00 DT.

Poniedziałek 28 IV — 13.30 TTR — s. II Biol. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Stowarzyszenie myślących. 16.55 „Na lewo od pingwinów" — film RFN. 17.20 DT. 17.30 „Bezlitosny front" — serial NRD. 18.30 Echa stadionów. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon cz. 1. 20.15 „Kwestia wyboru" — pol. film fab. 21.45 DT. 22.00 Rozmowa na telefon cz. 2. 22.20 Tel. film dok. 22.45 M.Ś. w hokeju na lodzie. 23.45 DT.

Wtorek 29 IV — 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Miłość i cierpienie" — serial włoski. 11.25 Magazyn domatora. 12.00 Hist. kl. VII. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV Hod. zwierz. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Akademia muzyczna. 16.55 Cojak. 17.20 DT. 17.30 Magazyn związkowy. 18.00 TV Informator Wydawniczy. 18.15 Widowisko publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Diagnoza. 19.30 Dziennik. 20.00 Zebranie otwarte. 20.30 „Miłość i cierpienie" — serial włoski. 21.45 DT. 22.10 Wieczór z Pegazem. 23.25 DT.

Środa 30 IV — 9.00 Wokół nas kl. I—II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Dziewczęta z prowincji" — film ang. 13.30 TTR — s. II Wskaz. metod. 14.00 TTR — s. II Upr. rośl. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Krąg. 16.55 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Los. Express i Super Lotka. 17.55 Pamięć w sercu zachowana — wojsk. film dok. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Dziewczęta z prowincji" — film ang. 22.25 TV Music-hall. 23.10 DT.

Czwartek 1 V — 7.45 Program dnia. 7.50 DT. 8.00 Trans. uroczystości 1-majowych z Moskwy. 9.00 Z różnych stron Polski. 9.50 Trans. uroczystości 1-majowych z Warszawy. 13.45 Z polskiej fonoteki. 14.00 Koncert Muzyki Polskiej. 14.40 Jedna jest Polska — rep. film. 15.00 Kirasjerzy. 15.30 „Nieznośna dziewczyna" — franc. film fab. 16.55 Finał Pucharu Polski w piłce nożnej. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.15 „Miłość ci wszystko wybaczy" — pol. film fab. 22.15 Śpiewające skrzypce — pr. rozr. TV CSRS.

КІНО

Bielsk Podl. Pasażer w kajdankach — chińs. 28—29 IV. Braterstwo krwi — węg. 30 IV — 2 V.

Czeremcha Butch Cassidy i Sundance Kidd — USA 30 IV. Medium — pol. 3—4 V.

Hajnówka Hallo Taxi — jug. 28 IV. Romans z intruzem — pol. 29—30 IV. Tymczasowy tata — jug. 1—2 V.

Michałowo Niewinni święci — hiszp. 29 IV — 1 V. Rok niebezpiecznego życia — austral. 2—4 V.

Mielnik Pastorale Heroica — pol. 30 IV — 1 V.

Milejczyce Godzina szczytu — pol. Podróż dookoła mojej głowy — czes. 30 IV — 4 V.

Nurzec Anna, siostra Jany — czes. 30 IV.

Orla Jestem przeciw — pol. 30 IV — 1 V. Jak rozpętałem II wojnę światową — pol. 2—4 V.

Rajsk Ostatni nabój — rum. Samosąd — bułg. 30 IV — 4 V

ШТО·ДЗЕ·КАЛІ

Дзень	Стыль		Сьвяты, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
Нядзеля	27	14	Пятра, Зыты	Вербная. Антонія	5,14-19,54	0,44-6,26
Панядзелак	28	15	Паўла, Валерыі	Трафіма, Арыстарха	5,12-19,56	1,00-7,14
Аўторак	29	16	Багуслава, Роберта	Галіны, Ірыны	5,10-19,58	1,51-8,20
Серада	30	17	Кацярыны, Марыянны	Адрыяна, Сымона	5,08-19,59	2,37-9,41
Чацвер	**1**	**18**	**Свята Працы**	**Свята Працы**	**5,06-20,01**	**3,08-11,07**
Пятніца	2	19	Зыгмунта, Анастаза	Грыгорыя, Трыфана	5,04-20,03	3,28-12,31
Субота	3	20	Антаніны, Марыі	Гаўрыілы Заблудаўск.	5,02-20,04	3,43-13,51

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Колішні Вялікдзень у запісе Аўроры ● Што патрэбна беларусам у Польшчы ● Куды ідзеш, вясковая школа? ● Бельскім беларускім ліцэем апякуецца універсітэт ● У Галоўным праўленні і ў Беластоцкім аддзеле БГКТ ● У БССР ● На Захадзе без перамен ● Вершы, афарызмы, справаздача, малюнкі і пошта ў „Белавежы" ● Валянціна Дзмітрук — настаўніца з Арэшкава ● „Зорка" ● Ваенныя сцежкі сына пастуха ● Святочны абед з беларускай кухні ● Будзем знаёмы ● Сардэчныя тайны ● Слухаем і співаем „Вясковую прыгажуню" ● Соннік ● Гумар

ЯК Я ЗА „НІВАЮ" БЕГАЛА

У нас кіёск „Руху" перастаў працаваць, стаіць зачынены, бо працаўніца знайшла сабе лепшую работу, за лепшыя грошы. І клуб наш зачынены, бо там працаўніца расхварэлася. А мне „Ніву" трэба купіць, во! Значыць, трэба ехаць па яе аж у Гайнаўку, а тут няма ў мяне часу на такія раз'езды. З малым я дзіцём. Што рабіць, што чыніць? Думаю, сёй-той ездзіць у тую Гайнаўку, дам каму грошы, дык і прывязе мне „Ніву". Але, на жаль, нічога не выйшла.

Думаю: выпішу сабе „Ніву" і бяды не будзе. Дала я брату грошы і наказала яму: пайдзі на пошту і выпішы мне нашу „Ніву". І зноў клопат: падпіску прымаюць цяпер, аказваецца, да пятага штомесяц, а не, як раней бывала, да дзесятага.

Ледзь я дастала „Ніву", ды і то з вялікім спазненнем. І надумала сабе: найлепей усё-такі выпісаць, а не спадзявацца на кіёск ці клуб, якія больш зачыненыя, чымсці адчыненыя, бо — або хворы там хто, або работу змяніў, або на нараду якую выехаў... Словам, усё там не слава Богу і не слава Богу, як гэта жартуюць людзі.

Аўрора

ГАДАВІНЫ

195 год таму назад

3.5.1791 г. прыняццё Чатырохгадовым сеймам першай Канстытуцыі Рэчы Паспалітай.

80 год таму назад

1.5.1906 г. нар. Аляксандра Бергман — вядомая даследчыца беларускага рэвалюцыйнага руху аўтар шматлікіх артыкулаў, у тым ліку ў „Ніве" і Беларускіх календарах, і кніжак: „Слова пра Браніслава Тарашкевіча" і „Беларускія справы ў Другой Рэчыпаспалітай".

55 год таму назад

1.5.1931 г. нар. Алег Лойка — беларускі паэт, мовазнавец і літаратуразнавец, прафесар Беларускага універсітэта ў Мінску, друкаваць вершы пачаў у 1951 г., першы зборнік вершаў „На юначым шляху" (1959), аўтар манаграфіі „Адам Міцкевіч і беларуская літаратура" (1959), кіраваў падрыхтоўкай 5-томнага „Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы", аўтар шэрагу зборнікаў паэзіі, кніг па гісторыі беларускай літаратуры і прац па беларускай мове. Некалькі разоў наведваў Беласточчыну і выступаў з дакладамі і вершамі.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski i Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

415. Пачатковая школа ў Новым Корніне — 2600 зл.
416. ГС „Сялянская самапомач" у Сямяцічах — 3000 зл.
417. Ян Семянюк (в. Козлікі гм. Бельск) — 200 зл.
418. Інстытут беларусаведы ў Ляймен (ФРГ) — 5000 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:
- у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
- у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
- у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
- у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
- у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
- у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
- у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

Адрас рэдакцыі:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł, półr. 209 zł, rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajdują się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny,
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 661/86 r. Nakład 4.700 egz. R-3

СЛУХАЙЦЕ І СПЯВАЙЦЕ!

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкаму радыё ў суботу 28 красавіка а 18-й гадзіне.

МАТЫЛІ

Толькі першыя пралескі на палянах узышлі —
Над разбуджаным узлескам закружылі матылі,
Закружылі, закружылі, закружылі матылі.

Сонца промні веснавыя раскідае па зямлі —
Пад вятрамі б'юць крыламі маладыя матылі,
Маладыя матылі, маладыя матылі.

А дзяўчаты на веселле з васількоў вянок сплялі,
Быццам стомлена прыселі ім на рукі матылі,
Ім на рукі, ім на рукі, ім на рукі матылі.

Як дадому маладому маладую павялі —
Навакол сваты віліся, як на вішні матылі,
Маладыя матылі, маладыя матылі.

Восень, восень залатая, клёны сцежкі замялі —
Адлятаюць, адлятаюць жураўлі і матылі,
Адлятаюць, адлятаюць жураўлі і матылі.

Не навечна, не навечна дні юнацтва адплылі.
Зноў агенькамі ўспыхнуць веснавыя матылі,
Непаседы матылі, маладыя матылі. (2 разы)

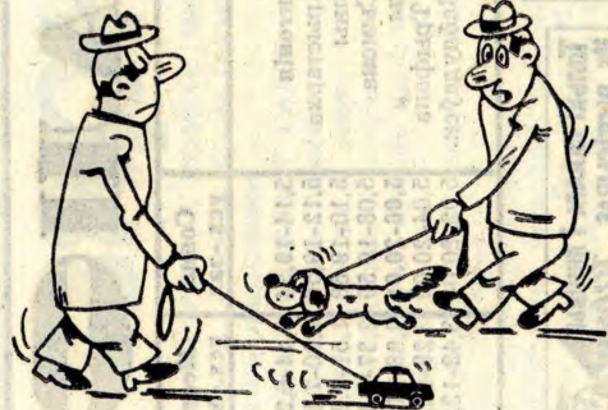
* * *

О, стрэмкі крыўды — горасны стрэмкі.
Вялікіх і малых нас носім абярэмкі.
Ужо без вас і кроку не ступіць.
А ступіш і завойкаеш — баліць.

I ўсё ж... і войкаем, і ныем,
— а ступаем:
Глыбей у сэрца стрэмкі заганяем.
А мелі б звычку: дараваць па часе —
Не кожная ж глыбока б упілася,

А неглыбокую: што кончыкам відаць,
Было б, відаць, лягчэй і даставаць.
I мо па часе зніклі б абярэмкі.
А то...
О, стрэмкі! Даўняй крыўды стрэмкі.

Алесь Бачыла

А чым вы яго корміце?

ЗВЫЧКА

— Чаму вы паехалі на чырвонае святло? — дапытваецца аўтаінспектар у вадзіцеля легкавой машыны.

— Даруйце, прафесіянальная звычка! Я па спецыяльнасці фатограф...

ЖОРСТКАЕ АБМЕЖАВАННЕ

— П'еш гарэлку шклянкамі і не запіваеш вадой?

— Вымушаны сябе абмяжоўваць: урач забараніў мне ўжываць многа вадкасці.

ДЗЯРУЦЬ ТРЫ СКУРЫ

— Да чаго ж бессаромныя гэтыя спекулянты, гатовы тры скуры здзерці з чалавека! — скардзіцца задрыпанец, разглядаючы купленае на рынку футра.

— Дык навошта ж ты ў іх купляў?

— Як навошта! Мне ж суседзі за яго ў тры разы больш дадуць.

КЛАПАТЛІВЫ БАЦЬКА

— Ваш сын дрэнна вучыцца, — скардзіцца настаўнік бацьку.

— А ў якім ён класе?

Без слоў.

СУМНЕННІ

— Мама!
— Што такое?
— Усё хачу спытаць, ды не адважуся...
— Кажы ўжо, што надумаў.
— Вось вы, калі ўбачылі нас з бацькам у піўной, дык сказалі: „Не прыходзь дадому, ліхадзей!"
— Сказала, ну і што?
— А каго, мама, вы мелі на ўвазе?

НЕ ПА АДРАСУ

— Пятро, а твая жонка на Рыгоравых дровах сядзіць і з кімсьці буркуе!..
— Дык чаго ж ты гэта мне кажаш? Ідзі Рыгору скажы, яго ж дровы!

КРЫТЫЧНЫ АПТЫМІЗМ

— На шанц не разлічвай. Шанцуе, кажуць, толькі дурням і п'яніцам.
— Няўжо? Значыць, мне пашанцуе ўдвайне.

Нарадзіўся ў кашулі з гальштукам.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Чаму вы так засмучаны? — пытае сусед загадчыка магазіна „Мяса".

— Паабяцаў сыну падарыць на дзень нараджэння аўтамашыну, але нічога не выходзіць.

— А што ж здарылася?

— Ды вось ужо на працягу двух месяцаў у магазін прывозяць толькі фасаванае мяса. Ці такім чынам можна нешта зарабіць?

*

— У сваёй лекарскай дзейнасці я толькі аднойчы допусціў памылку.

— Якую ж?

— Вылечыў пацыента за два візіты, а потым даведаўся, што ён мільянер.

*

На таўстуна наехаў хлапчына на мапедзе.

— Ты што, аб'ехаць не мог, ці што? — закрычаў пацярпеўшы.

— Баяўся, што бензіну не хопіць...

НЕЗАЛЕЖНЫ ЯЎМЕН

Ура! Ура! Ура! Ура!
Прыйшла Яўменава пара!
Ура!
Яўменаў час прабіў
I незалежнасць ён здабыў.
Яўмен развёўся, і ўжо ён
Не сыдзецца да скону дзён.
Асобны ён заняў пакой,
I там віно цячэ ракой.
Сядзіць вясёленькі Яўмен
Пасля жыццёвых перамен.
У гастраном яшчэ карціць...
Ну, як яму ў мазгі ўвінціць.
Што там жыццё бруіць
спаўна,
Дзе ёсць жанчына хоць адна!

Рыгор Яўсееў

З „Весніка Задрыпоніі"

НАВІНЫ ТЭХНІКІ

Новая дарожная машына ўкладвае асфальт і следам капае траншэю, што значна эфектыўней, чым чакаць, пакуль асфальт застыне, і толькі тады капаць.

ПРАВІЛА МАЙСТРА ДУБОВІЧА

Будзь шчырым — проста заяўляй аб сваёй згодзе з начальствам.

НЕ ПАДСТУПІЦЦА!..

Пяць год лонданскае прыбытковае ўпраўленне намагаецца сцягнуць прыбытковы падатак з багатага жыхара англійскай сталіцы сэра Вільяма фон Арэціна. I ўсё — марна: ніяк не можа да яго падступіцца. Бо сэр Вільям — звычайны сабака. Ды справа не проста ў сабацы, а ў законах. Добра ведаючы англійскае законадаўства, якое дазваляе жывёліне мець уласнасць, гаспадар Вільяма адкрыў на імя сабакі рахунак у банку і пераводзіць на яго свае прыбыткі ад біржавых аперацый. Паколькі ж закону, каб вымагаць ад жывёліны падатак за тую ўласнасць, няма, то лонданскія фінансавыя ўстановы і не могуць падступіцца да Вільяма, а дакладней — да грошыкаў яго спрытнага гаспадара.

З ВЫСТУПЛЕННЯ НА СХОДЗЕ

„Таварышы! Тлумачу што ў члены таварыства цвярозасці прымаюцца толькі тыя грамадзяне, якія ўнеслі ўступны ўзнос і кінулі піць. Астатнія могуць быць залічаны ў кандыдаты для праходжання выпрабавальнага тэрміну".

Часам табе так адкрыюць вочы на праўду, што ў вачах стане цёмна.